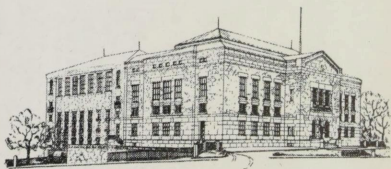




V.A./A. a 3456

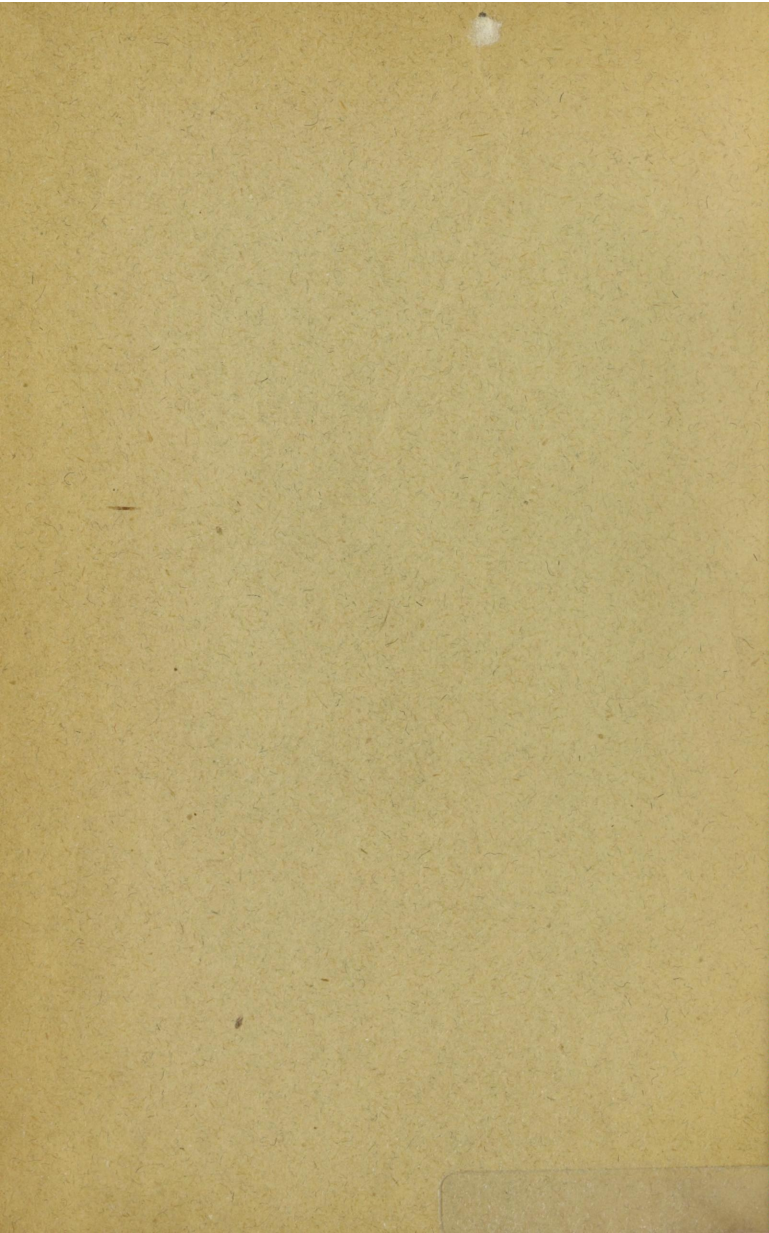
Ex Libris



Nasjonalbiblioteket



87GA91628



NORA THORSTENSEN

GRYTELILL OG HENDES BRØDRE



KRISTIANIA 1912 : : : : FORLAGT AV
H. HASCHENHOU & CO. (W. NYGAARD)

GRYTELILL
OG HENDES BRØDRE

NORA THORSTENSEN

GRYTELILL
OG HENDES BRØDRE



KRISTIANIA
FORLAGT AV H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)
1912

Copyright 1912
by H. Aschehoug & Co.
Kristiania

NATIONALTRYKKERIET — KRISTIANIA

TREKLØVERET PAA HØINÆS.

Den store Høinæsgaardens lille mama heter Hulda Elisabeth.

Elisabeth synes hun er pent, men navnet Hulda rynker hun paa næsen av. Netop derfor har Høinæsgaardens store papa, bruks-eier Ferdinand Trane, moro av at bruke det. Hulda, lille Hulda, erter han, især naar der er fremmede.

Og Høinæsgaardens trekløverblad, Ulf og Helge og Gyda, de morer sig paa samme vis. De sier Hulda og Huldamama med den freidigste mine av verden. Saa kalder de ogsaa sin far Ferdinandus eller lille Tranepapa, fordi han er høi og bred som en kjæmpe, og forresten findes der knapt et levende liv paa hele Høinæsgaarden som ikke har en eller anden krøll paa navnet sit.

Peder kusk med sine vældige, tykke mu-

stacher kaldes Don Pedro. Tjenestegutten Jørgen finder sig i at hete Jørgen Pilt, fordi han er saa liten. Huslæreren Saxe kaldes av trekløveret naturligvis for Saxa, og Gyda, som selv er mester for de fleste av navnene, hun har av far faat navnet Gryta eller Grytelill, fordi hun bestandig har været en liten gryte med ekstra gode ører. Hun hører baade hvad hun *skal* høre, og hvad hun *ikke* skal høre.

Ulf fik i daaben sin farfars klingende navn, Ulf Steinkell Trane. Dette navn blir til «Steinkallen» naar trekløveret er i haarene paa hverandre.

Og Helge, ja det er vist det værste, han blir ofte beskyldt for at være skinhellig, naar en eller anden ugagn er begaat, derfor kalder Ulf og Gyda ham for «Skin-Helgen».

Hjemme kaldes alle tre tilsammen for Aasgaardsreien, naar de kommer trampende gjennem trapper og ganger og hele gaarden gjenlyder av deres glam. Men utenfor, nede ved bruket og ellers av folk i bygden, benævnes de bestandig for Trekløveret paa Høinæs.

Det kommer av at de er saa like. Om-trent like gamle og like store. Ulf er den ældste, han er elleve aar. Men han er bare

et aar ældre end Gyda, Gyda bare et aar ældre end Helge. Alle har blaa øine og smaa kjække Tranenæser.

Hele forskjellen er bare den, at Gyda har en masse langt lyst haar nedover ryggen, en manke, som det lyser av lange veier naar de kommer kjørende til bruket med far eller Don Pedro.

Det store sagbruk som far er eier av, ligger langt nede i dalen ved den store fossende elven. Det bestaar av en hel klynge med huser — fabrikkbygninger, kontorbygninger, arbeiderboliger og boliger for bestyreren og kontorfolkene.

Hernede durer det og larmer. Det hvi-ner av store hjul, det buldrer av fossen, det myldrer av travle mennesker. Barn leker og støier omkring husene.

Dette liv elsker trekløveret.

Dernede har de ogsaa sine kamerater, bestyrerens og kontorfolkenes smaa sønner og døtre.

Ulf og Helge og Gyda hungrer efter selskap. Det er dem ikke nok at de selv utgjør et selskap, som regjerer hele den store Høinæsgaarden. Det hjelper ikke at de smaa venner og veninder ofte hentes op til Høinæs og er der hele dagen ad gangen, det

hjælper ikke at trekløveret ofte er paa besøk nede ved bruket. De har det allikevel ikke som barnene hos bestyrerens og fuldmægtigens.

Høinæs ligger jo østenfor sol og vestenfor maane. Der maa jo bestandig brukes hest og vogn for at komme til folk, naboer findes ikke. Bare skog og fjeld og irsch.

Bare de kunde flytte Høinæs nedover til bruket eller bruket opover til Høinæs!

Men av dette ler far og mor, og sier at man skal faa høre meget før ørene falder av.

Det er vel heller ingen sak for far og mor!

De sværmer for den ophøiede ensomhet omkring Høinæsgaarden, de sværmer for Høinæsparken og Høinæutsigten, især naar maanen kaster sit sølvlys ut over dalen og elven. Da staar Hulda og Ferdinandus ute paa svalgangen ganske stumme, mindst i fem minutter ad gangen! Vist er det pent, men det er da præcis de samme fjeldene og den samme dalen og den samme maanen bestandig, bestandig.

Om høsten kommer den samme blaasten og det samme svarte uveiret, om vinteren den samme favnedype sneen og stænger veien ned til bygden. Der kan jo gaa lange tider

ad gangen da trekløveret ikke kan faa sig en eneste tur ned til kameratene, heller ikke kan nogen dernedefra komme op til Høinæs. Kan da ikke enhver forstaa at barnene ved bruket har det ti ganger morsommere? De bor jo saa kjækt i nærheten av hverandre, at de kan komme til hverandre naar de har lyst, træffes bare de stikker næsen ut av døren. Hvad gjør det *dem* om det regner som himmelen er aapen? Og naar sneen dyn-ger sig op i store hauger omkring husene, da bygger de fæstninger og leker krig, saa det ryker og fyker av bare moro.

Ulf og Helge og Gyda kan nok ogsaa bygge sig en fæstning, men hvad moro er der i at leke krig naar der bare er tre! Det kan nok hænde at Saxe kommer ut og prøver at hjelpe. Men kjære, han har jo lorgnet paa næsen, og han er stiv som en saks. Han blir jo overdynket paa et øieblik, saa mister han lorgnetten, og saa er *den* krigsmand færdig.

Hvordan de snur og vender sig, saa løper heller ingen lek av uten trætte naar trekløveret er alene. For Ulf vil ikke gjøre som Gyda sier, Gyda vil ikke gjøre som Ulf sier, Helge tør ikke andet end at holde med Ulf.

Saa ryker de høirøde i haarene paa hverandre, mor skal mægle, men ingen vil gi sig.

Gyda skylder paa Steinkallen, Steinkallen paa Gryta, Helge staar skinhellig ved siden.

«Den klokeste slutter fred,» sier mor.

Da ryster Gyda sin i kampens hete oppløste manke, og sier at gutter er det værste som fins, gutter skulde ikke være skapt! Saa leter hun frem sin store, gamle dukke, som heter Dronningen av Saba, og later som Ulf og Helge er luft.

Men naar Ulf ser Gyda med Dronningen av Saba, slaar han op en aldeles irriterende haanlatter, han ler som en hane, synes Gyda. Og hun vet godt hvad han ler av. Hun vet godt, at hun ser latterlig ut naar hun prøver at hygge sig med Dronningen av Saba :

For det første er dukken ingen skjønnhet, for det andet *kan* Gyda slet ikke leke med dukker. Hun har ofte lyst til det, men det gaar ikke naar hun er alene. Hadde der bare saasandt været en søster at leke med!

For hvad har ikke disse viltre brødrene gjort!

De har myrdet alle de fine dukkerne

som Grytelil har faat aarene igjennem. Lekt indianer med dem, revet parykkene av, plukket øinene ut.

Dronningen av Saba er den eneste som har faat leve, men hun er ogsaa tyk og tung og solid. Hun har ingen fristende «skalp», ingen forførende øine. Hendes haar og hele hode er av malet glas, hendes krop er en haardstappet pølse. Hendes kjole er græsgrøn og sid, fuld av puffer og kapper. Mor har vundet hende paa en basar nede i bygden, hun er et kunstverk av konerne ved bruket.

Da hun kom til Høinæs, hadde hun en seddel paa maven hvorpaa der stod skrevet «Rosamunde 10 øre pr. nummer». Men far døpte hende straks for Dronningen av Saba.

Og hun er altsaa Gydas eneste dukke, den hun griper til naar hun ikke orker guttene mere.

*

*

*

Saa var det en mørk, mørk vinterdag. Snefoket gik hvitt omkring Høinæsgaarden. Lampen blev ikke slukket hele skoletiden igjennem. Det lysnet nok litt ut paa

dagen, men slet ikke nok for Saxes nærsynte øine.

Da skoletiden var omme, var det ikke tale om at være ute. Hele luften var bare snedrev, en kunde hverken se eller puste, og da middagen kom, var det mørkt som om kvelden.

«Det er godt at se at det ikke er stort mere end 14 dage til jul,» sier mor mens de spiser.

Det kom som en bombe! Jul om 14 dage!

Ulf og Helge og Gyda begyndte alt at se syner.

Porten til juleferien sprang op!

Men paff! Der smeldte far den igjen med en eneste gang:

«Si mig Saxe,» sa han, «hvordan gaar det med Ulf og tysken? Og Helge, kan han lekserne sine?»

«Njo, hm, ja det vil si, det kunde nok være bedre.»

Saxe rettet paa lorgnetten og tørret sig med servietten, men Ulf og Helge stirret ret ned i sine tallerkener, de turde ikke se op for nogen pris.

Idag hadde de jo netop været særskilt dumme! Saxe hadde truet med at beklage

sig til far, og det var ikke godt at vite hvad han gjorde heller, naar de bare hadde spist.

«Ja dere vet, gutter, jo bedre karakterer før jul, des bedre presenter til jul. La mig se dere strammer dere,» sa far.

Dermed var middagen tilende.

Men nu kom den tiden, den ubeskrivelige tiden som kaldtes middagshvilen, da far og mor og Saxe skulde ha det stille. Det var ingen sak naar de kunde være ute, men idag! De blev bare kommandert ovenpaa i den kjedelige skolestuen igjen.

«Skal vi heller gaa bort i drengestuen til Don Pedro?» spurte Gyda.

«Hakke tid — ich bin, du bist, er ist — —,» sa Ulf. Han sat alt med tysken og læste saa det durte, med fingrene i ørene. Samtidig begyndte det at dure med Norges-historie paa den anden side av bordet. Der sat Skinhelgen og overdøvet Steinkallen. Milde maane, hvor flittige de var!

Gyda slog op en latter. Det var sjelden at se Ulf og Helge som pughester, og slet ikke i middagshvilen.

Gyda selv var ovenpaa. Hun var nummer én i alt, og lekserne til imorgen var bare smørbrød.

Men hvordan det nu var eller ei, deres flid smittet. Gyda fandt frem geografien og gjorde præcis som Ulf og Helge. Der kom seks albuer paa bordet og tre stemmer durte omkap. Det var som en mølle var sat i gang derinde.

Endda snodigere blev det, syntes Gyda, da hun for sin part stanset at læse og isteden fandt paa at aapne litt for ørene sine, ett og ett ad gangen. Da lød pughestenes stemmer som den reneste Babylons forvirring; det var til at le sig ihjel av.

Men Ulf og Helge læste uforstyrret videre.

De har vist tænkt at læse til de kan det, det er storartet! De maa ha faat læsepulver i middagsmaten, sa Gyda til sig selv. Saa la hun boken sin væk og gik ut av skolestuen.

Hvad skulde hun finde paa? Mon Huldamama hvilte endnu.

Aa, hvor hun længtet efter sine veninder! Saa længe som det var siden hun hadde set dem! Hvor makeløst de kunde ha det om nu Bolla og Aslaug og Lotten bodde nede i parken for eksempel, istedenfor saa milelangt nede i dalen. Saa skulde hun ta Dronningen av Saba og springe derned tvers igjen-

nem mørke og sneføike, og de skulde leke, slik som bare *de* kunde leke. Ingen vilde le som en hane, alle, alle vilde forstaa hende! Fuld av rørelse og længsel trippet Gyda nedunder og styrte sine skridt ind i dagligstuen, hvor hendes gamle dukkeveninde sat opstillet i et sofahjørne.

Ganske stille kom Gyda derind paa det tykke gulvteppe. Ganske alene sat dukken der, og der var bare lys fra maaneskinslampen.

Men som Gyda hoppet op i sofahjørnet og trykket dronningen ømt i sin favn, hørte hun stemmer fra sideværelset, fars og mors stemmer lød tydelig ut til hende gjennom portieren.

Tydelig, ja saa tydelig hørte hun hvad hun naturligvis *ikke* skulde høre — for hvad sier ikke mor!

Hun snakket naturligvis om julepresenter! Og det som Gyda hørte, var saa aldeles overvældende, at hun turde ikke puste.

«*Gyda vilde bli lykkelig over at faa en liten søster.*»

Dette var det hun hørte, og det var hendes egen lille Huldamamas stemme som sa det!

«Ja, det er sikkert,» sier den anden stemme, en grovere en, som var fars.

De var altsaa enige om denne store vidunderlige julepresenten!

Gyda gled ned av sofaen, og gik ut samme vei som hun var kommet. Hun maatte hoppe, danse, springe!

Hendes høieste ønske skulde bli opfylt.

Der var ikke tvil, der var ikke tvil, hun skulde faa en søster i julepresent.

Hvert aar en stund før jul pleide jo far og mor at reise til byen med en liste fuld av ønsker. Denne listen sat de nu og snakket om inde i røkeværelset, det var jo klart som dagen!

Hun hadde jo hørt det med sine egne gode ører.

En liten søster! Gyda kneiste alt med nakken.

Nu fik hun en paa sit parti, akkurat som Ulf hadde Helge.

Nu kunde Ulf komme og gjøre nar. Snart blev der to til at leke med dukker.

Gyda kom dansende og syngende ind i skolestuen med Dronningen av Saba løftet høit paa armen:

«Jeg vet no rart, saa rart, saa rart, ingen vet det uten jeg.»

«Uf, gaa ut med den domme dokka, du forstyrrer os,» sa Ulf og gløttet op fra boken.

Men Gyda gik ikke ut. Hun var saa glad, hun *maatte* erte guttene litt.

Hun tok sig en svingom rundt bordet, bort til bokhylden, fandt læseboken frem, og nynet og nynet den samme melodiske spændende visen:

«Jeg vet no rart, saa rart, saa rart, ingen vet det uten jeg!»

Hun satte dronningen foran sig paa bordet midt for næsen av Ulf, slog boken op og messet:

«Jeg vet no rart, saa rart, saa rart, ingen vet det uten jeg.»

Hun saa paa Ulf og Helge, hun saa de var saa nysgjerrige som to papegøier. Hun blev saa forpint av moro, hun *maatte* le, og tænk hun lo som en hane!

Hun og Ulf hadde byttet roller, bare for den lille søsterens skyld, som ikke var kommet endda. Det var søster, det!

«Milde maane, hvor jeg ler,» sa Gyda og trak en vældig pust. Idetsamme kom der to blækklatter skvættende over bordet, det var papegøierne som erklærte krig:

«Akkurat som lissom ikke vi vet hvad du ler av, haa haa!»

«Hvad ler jeg av da?»

«Du skal faa viskelæret mit hvis du vil si det,» sa Helge.

«Ja, gi mig det da!» Gyda fik det og var sjæleforføret, for det viskelæret hadde hun længe ønsket sig.

«Jeg ler fordi jeg vil klæ ut Dronningen av Saba og lægge hende i sengen til Saxa. Nu vet dere det.»

«Aa puss, ikke andet. Det er joks! Kom igjen med viskelæret!»

Rundt bordet begyndte den vildeste jagt. Blækhus skvat, og stoler veltet, bøker slang, og busta føk.

Aasgaardsreien, tænkte far, han sat i kon-toret nedenunder og kjendte taket ryste over hodet paa sig.

Det blev allikevel bare et litet alminde-lig slagsmaal, som endte med at viskelæret maatte Gyda gi slip paa. Men idet hun for-lot slagmarken, pekte hun en lang, lang næse og nynet: Jeg vet no rart, saa rart, saa rart, ingen vet det uten jeg.

Samme kveld fandt Saxe en trollkjerring i sengen sin — Dronningen av Saba med langt skjørt, skaut paa hode og sopelime ved siden.

Saa svært forføret blev han dog ikke; han var utsat for litt av hvert, Saxe, fra tre-kløverets side. Han hadde alt oplevd baade mangt og meget.

*

*

*

Det var heller ikke tanken paa denne lille skøierstreken med Saxe som holdt Gyda vaaken en lang stund den kvelden, nei, det var nok ganske alvorligere ting. Hun laa sommetider og digtet eventyr og snakket med mangeslags rare personer, men ikveld snakket hun bare med sig selv. Der kom en stemme hun ikke kunde faa fred for.

«Gyda,» sa stemmen, «hvad har du gjort mot Ulf og Helge idag? Idag som de for en gangs skyld var flittige? Du sang, og du lo, og du ertet dem, og narret dem til at slaas istedetfor at læse. Fy, det var ikke pent av dig, Grytelill!»

«Nei fy, det var ikke pent! Jeg begriper ikke at jeg ikke kunde vente til de hadde læst? Jeg var saa glad, skjønner du, fordi jeg skulde faa en liten søster.»

«Hvis du begynnder med at skylde paa din søster før hun er kommet, hvordan skal det saa gaa siden?»

«Det har du saamen ret i! Jeg skal aldrig gjøre det mer. Jeg skal heller ikke forstyrre Ulf og Helge naar de læser. Jeg skal enten gaa min vei, eller sætte mig til at dure, jeg ogsaa, med fingrene i ørene. Jeg kommer heller ikke til at slaas mere naar jeg faar et skikkelig menneske at leke med

Gutter er no skrap! Undtagen paa ball, det er sandt. Paa ball er Ulf og Helge forfærdelig kjække, alle smaapiker slaas om dem. De danser ogsaa bedst av alle gutter i bygden.

«Har dem det ikke i hodet, saa har dem det i bena,» sier Ferdinandus.

Men jeg for min part har det vist baade litt i hode og litt i bena, jeg; for jeg fik ros av danselærer Nilsen som holdt danseskole ved bruket, og jeg faar ros av Saxe.

Men hvis jeg skulde vælge hvad jeg helst vilde ha, enten noget i hode eller noget i bena, saa tror jeg jeg vilde vælge at ha noget i hode. Derfor skal jeg aldrig forstyrre Ulf og Helge mer naar de læser.»

DE HØIESTE ØNSKER.

Den misundelsesværdige Jørgen Pilt! Han hadde da ikke stort at stri med i verden. Ikke hadde'n tyske verber, ikke vrange regnestykker, ikke aarstal.

Hugge ved og maake sne og gjøre ren stalden, hvem kunde ikke det! Idag skulde'n kjøre med far til bruket og gjøre no smaat-teri paa fabrikken — der var'n igaar ogsaa. Bare moro, alt det han gjorde. Ulf og Helge skulde mere end gjerne bytte, saa kunde Jørgen gaa ind og ha skole isteden.

De stod ved spidsslæden i den tusmørke vintermorgen, Ulf og Helge, og ventet paa at far skulde kjøre. Det var saa tidlig at Saxe hadde ikke ringt endda. Saxa ringte to ganger med en stor hestebjelde naar klokken var 9, en gang ut igjennem vinduet, en gang nedover trappen, saa kunde ingen av skolens tre elever undskylde sig med at han ikke hadde hørt det.

Bare nu ikke hestebjelda ringte før far kom!

Ulf stod nemlig og ventet paa det beleilige øieblik, da han skulde til at stige i slæden. Bedre øieblik fandtes ikke til at be om en daler.

En daler kunde være av forskjellig størrelse. Far kaldte det daler om det ikke var større pengestykke end en femøre. Men som oftest var daleren mindst en halvkroner — og endda «stod» ikke penger for Ulf. Der var saa meget som fristet!

Idag hadde han for eksempel faat en aldeles ustyrlig lyst paa en negermaske, som alt var utpakket og utstillet hos kjøbmanden nede ved bruket.

Jørgen Pilt sa, at det var den mest grinagtige maske han hadde set.

Om nu Ulf kunde faa saa pas mange penger som til denne masken, saa kunde Jørgen kjøpe den for ham, og saa kunde Ulf gaa julebuk før nogen hadde anelse om det. Det skulde bli moro det! At stikke et fælt negerfjæs ut i kjøkkenet til Stine og Selma, mens de slagtet og bakte! Aj a mig — Ulf syntes alt han hørte hvordan de hylte!

Desuten skulde han ha penger til hagl.

For hagl maatte til, skulde han drive forretning.

Ulf hadde nemlig begyndt ekornforretning i stor stil, saa'n som guttene ved bruket. Han gik paa jagt med hund og børse og skjød bom paa hver svinsende hale i skogen.

Bom ja! Aassen kunde han andet end skyte bom paa noget saa ufattelig levendes som ekorn da?

Saa finfin jagthund som Diana var, saa var hun til ingen nytte paa ekornjagt. Det var jo kviksølv i ekorn jo!

Ret som han var der saa var'n der ikke!

Ret som han sat klar og stille paa en stubbe med halen ret tilveirs, saa var'n i høieste grantoppen. Ret som han var i grantoppen, saa seilte'n som et luftskib langt bort i en furu. Ret som, ja ret som — — øinene gik som kiksekuler i hodet paa Ulf. Han sigtet og han skjød i øster og vester — bom bom! Diana bjeffet og pep, hun syntes nok dette var ynkelige greier. Men vent bare. Ulf skulde nok lære at træffe! Han hadde ikke tænkt at gi sig, siden han hadde hørt at det gik an at bli rik paa denne forretningen.

Saa kunde han slippe at tigge pent om en daler da!

Der hang alt to stivfrosne ekorn paa baksiden av stalden. Jørgen Pilt hadde skutt dem, han blev nok en viktig medarbeider i forretningen.

Men nu stod forretningen totalt stille av mangel paa driftskapital: Ulf eide ikke en øre, ikke et hagl; der var blit knappe tider og daarlige utsigter.

Indtil for ganske nylig vanket der saa mangen stor og herlig daler, men aldrig saasnant var den i Ulfs lomme, før den maatte ut og byttes bort med allslags kram i den store butikken ved bruket.

Var han dernede selv, saa kjøpte han poser og kræmmerhus fulde av alt som spiselig var, og trakterte rundt paa alt som levedes var — baade barn og bikjer og arbeidsfolk — til det tygget og knasket og smattet i hver en krok. Og kunde han ikke komme selv, saa sendte han pengene med Don Pedro eller Jørgen Pilt og holdt gilde hjemme paa Høinæs.

Butikken bød ogsaa paa andet end spiselig: der var fristende saker av alle slags, fra billeder og leker til dynamit. Derfor «stod» ikke penger for Ulf.

Men nu en dag var det blit opvask. Mor vilde ikke ha en ødeland av sin ældste søn,

og det vilde han bli, sa hun, hvis han holdt frem paa denne maaten.

Med egne ører hørte Ulf at far var enig, og at lommepengene skulde inddrages; en tiøre skulde ialfald være den høieste daler.

En lumpen tiøre, hvad skulde det bli til?

Men vent bare til han hadde faat samlet femten ekornskind! Da skulde han sælge dem til klokkefordærver Klepp, som bodde ikke saa langt fra bruket, paa den anden side av elven.

Klokkefordærver Klepp var slet ingen fordærver; han var en tusenkunstner! Han stelte ikke bare med ur og klokker, han fusket og drev handel med alt mulig ved siden av. «Klokkefordærver» var bare et kjælenavn. Han stoppet ut fugler og ekorn, loddet kjeler og sydde igjen skindfelder. Og det som var bedst: han kjøpte ekornskind. Men ikke andet end vinterpelsen, og ikke mindre end femten ad gangen.

Der manglet altsaa endda tretten ekorn paa staldvæggen paa Høinæs. Men i skogen og i parken var der nok av dem — og fik han bare hagl saa!

Men baade hagl og julemaske, det maatte der en noksaa stor daler til. Det

skulde knake om det gik, siden far og mor var blit saa strenge.

Det maatte ialfald være i det øieblik da far sa adjø, da tænkte'n vist ikke saa nøie

— — —

Far var ogsaa fuldt færdig til at kjøre. Han hadde bare et litet ord at snakke med Gyda først.

«Grytelill,» sa han, og vinket hende hemmelig ind til sig paa kontoret. «Kan du gjøre mig en tjeneste idag?

Kan du prøve at lure ut hvad Huldamama ønsker sig til jul? Jeg vet ikke mere end katta hvad jeg skal kjøpe, og imorgen skal jeg til byen!»

«Imorgen?»

«Ja imorgen. — Og mor har ikke spor av lyst til at slaa følge. Jeg maa klare alle julepresentene alene.»

«Aa stakkars dig da, lille Tranepapa! Men jeg skal nok hjelpe dig. Hvis du vil, skal jeg lure ut hvad de ønsker sig alle sammen, baade Huldamama og Saxe og guttene og —»

«Ja, gjør det, du Grytelill, du som har saa gode ører. Lur ut hvad de ønsker sig og gi mig det paa en lap iaften engang — jeg reiser imorgen tidlig.»

Saa nikket far til adjø og gik ut til spidsslæden.

Idetsamme ringte hestebjelda nedigjennem trappen og ut gjennem vinduet.

«Faar jeg en daler da!» skrek en stemme midt i bjeldeklangen.

«Hvad skal du med daler? Hører du ikke det ringer da, gut?»

«Jørgen skal kjøpe hagl for mig!» skrek Ulf i det ytterste øieblik.

«Hagl! Penger! Tænk heller paa tysken. Adjø gutter!»

Saa kjørte spidsslæden, og forretningsfører Ulf Steinkell Trane maatte gaa op i skolestuen til de tyske verber.

Men den som idag var mest aandsfraværende, det var hverken Ulf eller Helge, det var Gyda.

Hvordan skulde hun kunne vente til skoletiden var omme, hun, som skulde rundt og lure ut ønsker!

Hun, som skulde ha færdig hele julelisten inden kvelden! Sit eget høieste ønske vilde hun sætte øverst, forat Ferdinandus ikke skulde glemme det, og derefter mors og alle de andres. Hele gaardens høieste ønsker skulde far faa paa listen. Aa du — for en julkveld det skulde bli!

Endelig var de lange timer tilende, endelig slap Gyda løs.

Bevæbnet med en liten blyant og et sammenrullet stykke papir, skred hun til verket.

Mor skulde være den første.

Hun fandt hende inde paa blaasalen, et vældig rum med store malerier paa alle vægger og kunstige palmer paa høie sokler. Den kaldtes blaasalen fordi tak og vægger var blaa — himmelblaa.

Blaasalen blev om vinteren bare brukt til ball og selskap og fest, men idag var den opvarmet til julerengjøring. Mor og Stine gik derinde og pudset og gned og snakket sammen.

Gyda lyttet med alle de ører hun hadde, for virkelig snakket de om julen.

«Om jeg blir hundrede aar, saa glemmer jeg ikke julkveldene her i blaasalen,» sier Stine; hun stod likesom og deklamerte med en fille i haanden oppe paa den høie vindustrappen.

«Visste jeg bare om det blir en lykkelig julkveld iaar ogsaa, Stine.»

«Jo da, den blir lykkelig, frue, stol paa *mig*,» svarer Stine.

«Og paa *mig!*» tænkte Gyda.

«Ja, gid det var saa vel,» sier mor stil-

færdig og begynder at vispe støv av et kunstig palmeblad.

«Aa, saanne gunstige palmer!» deklamerte Stine igjen, hun tok bestandig feil av gunst og kunst, «saanne gunstige palmer er det peneste jeg vet.»

«Jeg synes nok levende er penere, Stine.»

«Nei da frue, gunstige planter er nydelige!»

«Ja, de er ialfald gunstige at ha her i salen,» sier mor; «for ikke skal de ha vand og ikke skal de ha varme. Jeg skulde bare ønske jeg hadde mig en stor Venus ogsaa — under den største palmen, det vilde bli vakkert.»

Dette sier mor hen i veir og vind, men Gyda gjorde et himmelspræt; hun hørte jo et ønske!

«Hvad er Venus for no?» spurte hun.

«Venus er en deilig gudinde, som er at faa kjøpt i gips og marmor.»

«Er hun dit høieste ønske, Huldamama?»

«Ja, mit aller høieste kan du vite,» sier mor, og vet knapt hvad hun svarer paa. Men Gyda gik straalende sin vei og rablet paa sin seddel:

Huldamamas høieste ønske er en gudinde.

Nu kom turen til Saxe.

Saxe sat paa sit værelse, et hyggelig værelse som vendte ut mot parken.

Det var i skumringen. Det knitret og lyste fra ovnen.

Saxe sat i sofaen og tænkte.

Da banker det sagte paa døren. «Kom ind!» sier Saxe.

Og ind i tusemørket kom en liten dame, som nei.

«Gyda? værsgod, lille Gyda.»

«Kanske jeg forstyrrer, men jeg skulde absolut spørre om en ting.»

«Ja værsgod! Værsgod sit!»

Gyda satte sig ytterst paa en stol.

«Det er — det er, at jeg har en fætter, nei en onkel er det vist, som skal ha en julepresent, og jeg vet ikke mere end katta hvad slik en herre ønsker sig — —. Saa tænkte jeg at spørre dig — Dem, om hvad du, Dem ønsker dig — —?»

Gyda vrikket sig paa stolen. Det var ikke saa let at snakke med Saxe som hun hadde tænkt, endda saa godt hun hadde forberedt sig! Heldig det var saa tusemørkt.

«Ja, kunde jeg bare hjelpe!» sier Saxe.
«Julepresent til en onkel? det skulde vel la

sig finde, men jeg er nok ikke den rette at komme til. Jeg for min part ønsker mig absolut ingenting, jeg har alt hvad hjertet begjærer, som det heter.»

«Ønsker du, De, Dem *ingenting* — —!»
 Gyda faldt næsten av stolen.

«Nei, hvad skulde jeg ønske mig her paa Høinæs. Jeg har det jo som plommen i et egg.»

«Jeg trodde alle mennesker hadde et høieste ønske, jeg,» sier Gyda skuffet.

«Et høieste ønske? Ja se det er noget andet, lille Gyda! Et høieste ønske, det har *jeg* ogsaa,» sier Saxe og blev med ett likesom saa vemodig i stemmen.

«Det var det jeg visste. Kanske det er noget som jeg kan kjøpe til den onkelen?»

«Nei, lille Gyda. Mit høieste ønske er at finde en som jeg har mistet.»

«En som du har mistet?»

«Ja jeg burde jo ikke nævne slikt til en saadan munter liten dame, men netop da du kom, sat jeg her og var bedrøvet. Jeg tænkte paa min bror, som jeg ikke har set eller hørt fra paa over et aar.»

«Er det ham du har mistet?»

«Ja, det er ham jeg har mistet. Han reiste uten at si mig til.»

«Hvorfor det?»

«Det var noget han blev sint paa mig for. Men jeg leter efter ham, og leter efter ham.»

«Hvor leter du henne da?»

«I alle land, Gyda!»

«Hvordan kan du lete i alle land?»

«Jeg skriver. Jeg skriver til alverdens byer og havner og spør efter ham. Men jeg faar bare nei, nei! Ingen kan finde ham.»

«Kanske du faar et julekort fra'n iaar »

«Ja, dette er altsaa mit høieste ønske, lille Gyda.»

Saxa holdt inde, og med ett skar han i at le: Ha, ha! sitter jeg ikke her og fortæller eventyr i tusmørket! Nei nu vil vi ha lys, lille Gyda.»

Før Gyda visste ordet av, hadde Saxe tændt lampen.

«Se saa, nu tænker vi ikke mere paa triste eventyr, nu tænker vi paa den julepresenten. Jeg tror en onkel kunde ha god bruk for brevpapir — eller — —?»

«Ja brevpapir! Tak skal du ha. Adjø da!» Dermed for Gyda paa dør. Y

Det var klart han ønsket sig brevpapir. Han som skrev til alle land efter broren sin! Nu visste hun hvorfor han saa ofte

saa saa trist og alvorlig ut. Nu skjønte hun hvorfra han fik alle de sjeldne frimerkerne fra, som han forærte guttene.

Stakkars Saxe! Tænk om det var hende som hadde mistet Ulf, bare fordi de hadde været litt sint paa hverandre.

Det var nok bedst at passe sig. Ikke skulde hun bli sint, om Ulf lo som hundrede haner! Ellers kunde han gjerne reise sin vei, og hun maatte til at lete efter ham i alle land.

Men Saxe skulde faa brevpapir, det var sikkert!

Hvem skulde hun ta nu, mon?

Ulf og Helge og Stine og Selma kunde hun slaa sammen to og to, saa gik det fortere.

Og klokken syv, naar far og Jørgen kom fra bruket, saa kom turen til de to i drengestuen.

Hun traf Ulf og Helge i skoleværelset med bordet fuldt av klister og farver og papir, et helt malerverksted hadde Ulf trukket sammen bare for at faa laget sig en julemaske. Men alt det han klippet og klistret og malte, saa blev ikke masken som han vilde ha den!

Nei den negermasken skulde han ha hat, den.

«Ulf og Helge,» sa Gyda, «hvis *jeg* var gut, hvad ønsket jeg mig da, tror dere?»

«Du blir aldrig gut,» sa Ulf.

«Neimen *hvis*?»

«Du *blir* aldrig gut, hører du,» sa Helge.

Nei heldigvis! tænkte Gyda. Uf, noget saa tungt paa begripelsen som gutter! Men hun fik prøve igjen:

«Jamen Helge, hvad vilde du kjøpe til mig -- hvis jeg var dig?»

«Kan *jeg* vite det da!»

«Hvad vilde *du* kjøpe til mig, da Ulf — hvis jeg var Helge?»

«Aassen kan jeg kjøpe naar jeg ikke har penger da, syns du? Jeg har jo *aldrig* penger!»

«Jamen — hvad er dit høieste ønske, da Ulf?» sukket Gyda opgit.

«Femten ekorn paa staldvæggen.»

«Femten ekorn paa staldvæggen! Er det dit høieste ønske?»

«Ja, for da skal jeg faa penger, skal du faa se!»

Fortvilet til gut! «Men en pung da? Det ønsker du dig vel, naar du skal faa saa mange penger?»

«Ja, en pung saa svær som en sæk!» sa Ulf.

Endelig fik hun da vrikket ut en julepresent til Steinkallen ogsaa — en pung saa svær som en sæk!

Imens stod Helge og blaaste en papirtul med vinger paa bortover bordet.

«Se luftskibet mit, aa det gaar!» sa Helge.

«Er luftskib dit høieste ønske?» spurte Grytelill.

«Ja,» sa Helge og blaaste som en blæsebælg.

Hverken han eller Ulf la merke til at Gyda pludselig fik det travelt med at rable paa et papir, og derefter likesaa pludselig forsvandt.

Ned i kjøkkenet bar det.

Der stod Selma i et pølsetraug og Stine i en kakedeig. Det lugtet saa koselig og saa godt.

Gyda stillet sig op foran pølsetrauget med hænderne paa ryggen.

«Saa forførdelig morsomt det ser ut at stoppe pølser, Selma, gid jeg var dig!»

«Ja, der er mange slags ønsker, vet jeg.»

«Hvad er *dit* høieste ønske da, Selma?»

«Mit høieste ønske? he he — det er at denne pølsa maa bli go!»

Det ene blir værre end det andet, tænkte Gyda.

«Uf a mig, kan du ikke ønske dig no andet, da Selma!»

«Jo, jeg vet hvad hun ønsker jeg, Gydamor!» faldt Stine ind. «Ring paa høire haand!»

«Og Stine ønsker sig det samme,» lo Selma saa det sang i væggene.

«Nei, gjør ikke nar av et gammelt menneske du! jeg ønsker mig tusen ganger heller et par pulsvanter — saameget du vet det!»

Men Gyda hadde alt hørt nok.

Ring paa høire haand, det skulde de faa baade Stine og Selma! Ring paa høire haand, det hadde jo Gyda selv, en liten sølvring med et dinglede fortryllende sølvhjerte i! Og den hadde været hendes eget brændende ønske.

Pulsvanter! det var bare paafund og beskedenhet av Stine, det.

Og tænkt saa fik de *likt* og behøvde ikke at misunde hverandre.

Hurra! nu manglet hun bare Peder og Jørgen!

*

*

*

Klokken var blit næsten otte. Far var kommet. Den sene middagen var spist. De dage som far var ved bruket, spistes nemlig ikke middag før klokken syv.

Nu drengestuen! tænkte Gyda, hun lurte paa sig Huldamamas varme slynge, trak hættten over hodet, saa hun lignet en nisse, holdt slyngen op med begge hænder og gik ut av gatedørstrappen.

Der faldt lys fra vinduene over tunet, og der var fuldt av fine, hvite veier i den høie sne. Bare længst borte var der litt mørkt, men nissen var ikke ræd. Han styrte ret imot det svake lys fra vinduet i drengestuen.

«Knak, knak,» sa det paa drengestuedøren.

«Kom ind,» sa det derinde.

Døren gik op, og nissen stod i en varm tobaksduftende stue, hvor to karfolk sat og stelte hver med sit. Don Pedro læste aviser og sendte blaa skyer ut i rummet fra sin pipe, Jørgen Pilt smurte støvler i ovnskroken.

«Nei se, godkveld! Jeg mener det er selve Høinæsnissen som er ute og gaar.»

«Ja, kan jeg faa lov til at være her litt, Don Pedro?»

«Ja værsaagod, værsaagod!»

Gyda satte sig.

«Jeg skulde ønske jeg bodde her i drengestuen, jeg, det er saa hyggelig her saa.»

«Ja det er ikke værst,» sa Peder kusk og drog paa smilet.

Gyda sat stille i to minutter.

«Ønsker dere kanskje at jeg skal gaa?»

«Nei, lei!»

«Ønsker dere ingenting, dere kanskje?»

«Nei, var det likt sig!»

Det er som at snakke til væggen, tænkte Gyda. Umulig at faa dem paa glid, jo!

Don Pedro sat bare og saa dum ut, og Jørgen gned og smurte paa støvelen.

«Var det noget om at gjøre kanskje?» spør Peder kusk endelig. Han syntes vel at denne sene visitten maatte bety noget.

«Ja, nei jo — kanskje jeg kan faa laane eventyrboken din litt!»

Den tykke eventyrboken til Don Pedro laa paa bordet som en frelsende engel. Gyda holdt paa at gjøre et himmelspræt igjen, for nu visste hun hvordan hun skulde faa luret ønsker ut av disse dumme karfolkene: hun husket et eventyr!

«Aa find det eventyr for mig da, om den gutten som fik sit høieste ønske opfyldt hos kongen!»

«Ja, det er mye til bra støkke, det, her staar det,» sa Peder kusk.

«Har du ogsaa læst det, Jørgen?»

Ja — Jørgen havde læst det.

«Tænk at faa komme til kongen med sit høieste ønske!

Hvad vilde du ønske, Don Pedro, hvis det var dig?»

«Ja — nei om jeg det vet!»

«Men har du ingen ønsker, da mand?»

«Jo da, en hel del. Jeg ønsker at det fine føre vil holde sig til jul, og at jeg ikke havde denne vonde verkefingeren og denne evindelige murringen i jæksele.»

«Nei, dette er det værste jeg har hørt. Ønsker du dig ikke et nyt pipehode?»

«Aa jo da.»

«Der kan du se! Du har da et ønske du ogsaa!»

«Men du da, Jørgen? Hvad vilde *du* ønske dig hvis du kom til kongen?»

«Et piano,» sa Jørgen.

«Et pi — et piano! Er det dit høieste ønske?»

«Ja,» sa Jørgen.

«Det var et forfærdelig stort ønske!»

«Aa en konge havde vel raad til at punge ut,» mente Jørgen.

Stakkars Jørgen Pilt! Nu havde'n faat lyst til at eie et piano aldeles for sig selv

hernede i drengestuen, bare fordi han sommetider var oppe og fantaserte paa pianoet i dagligstuen naar far og mor var paa reise! Han spille baade valser og galopper. Gyda tvilte ikke paa at han var et geni.

Men et piano i julepresent?

Hun saa grundende paa Jørgen Pilt, som sat i ovnskroken og smurte støvler og havde slikt digert ønske. Men det kunde jo hænde der var smaa drengestuepianoer at faa!

Et øieblik efter var Gyda forduftet.

«Hvad var det hu vilde, tro?» sa Jørgen Pilt — —

Men Gyda sat i kontoret og ventet paa at faa avlevert ønskelisten, som nu endelig var renskrevet og færdig og lød saaledes:

De høieste ønsker paa Høinæs.

Gyda, en liten søster.

Huldamama, en gudinde.

Saxe, en æske brevpapir.

Ulf, en pung saa svær som en sæk.

Helge, et luftskib.

Stine og Selma, ring paa høire haand.

Don Pedro, et pipehode.

Jørgen Pilt, et piano.

Men da far fik listen i haand og begyndte at læse — aa du hvor fornærmet Gyda

blev! For han gav ut en skrat værre end hanelatteren til Ulf. Og den listen som var saa glimrende!

«Hvorfor ler du? Er det noget du ikke skjønner, kanskje?»

«Ja, det er ikke saa greit,» skrattet far. «For det første er en søster meget vanskelig at opdrive, og gudinden begriper jeg ikke!»

Saa forklarte Gyda tydelig om Venus, som var at faa kjøpt i gips og marmor og skulde staa under palmen i blaasalen, og hun forklarte om Jørgen Pilt, at han var en stor pianist. Om der kunde være et aldrig saa litet piano at faa? Alt det andet skjønner du jo!

«Ja, du har været flink, og jeg skal gjøre det saa godt jeg kan. Saa faar det ikke hjelpe om en eller anden ting ikke blir præcis efter opskriften.»

Mere fik de ikke tid til at snakke om, for guttene kom til i det samme, ønskelisten forsvandt i fars lommebok, og straks efter blev der sagt baade godnat og adjø. Far skulde jo reise tidlig næste morgen.

Den kvelden var Gyda saa træt, saa træt. Hun fik ikke suk for sig før hun sovnet. Og mens hun sov, løp alle Høinæsgaardens

ønsker løpsk i hendes hode. Det var ikke mulig at faa fat paa dem!

Og blyanten — hvem hadde tat blyanten?

Hun løp rundt i et virvar av mennesker, hun lette og hun spurte. Hvem har set min lille søster — hvem har tat min blyant?

«Vi maa lete i alle land,» sa Saxe, han stod og stoppet pølser.

*

*

*

I to dage var far borte.

Da han kom hjem igjen den andre kvelden og var kommet ind og hadde faat tøiet av, møtte han et blik fra to blaa øine som spurte:

«Hvordan er det gaat?»

Han blinket til svar. Men i et beleilig øieblik hvasket han. «Hun kommer, Grytelill!»

Hun kommer! Hvem kunde vente at Gyda tænkte paa Venus? Nei, sin lille søster tænkte hun paa, og igjen maatte hun danse, hoppe, springe.

EN UVENTET MAANEDSLOVDAG.

Men morgenen efter hændte der noget som aldrig havde hændt før:

Gyda vaaknet av et litet klyp i øret og av en stemme som sa: «Grytelill, Grytelill!»

Da hun slog øinene op, stod far ved sengen, far istedetfor Stine, som ellers pleide vække dem.

«Staa op, Gryta mi! Du og guttene skal faa lov til at kjøre til bruket idag — nu straks!»

«Men skolen?»

«Dere skal ha fri. Bare skynd dig.»

«Hvorfor faar vi fri, Ferdinandus?»

«Jo, Saxe er ikke rigtig bra idag.»

Aa nei, var Saxe blit syk! Det var sikkert av længsel efter broren sin! Aa nei, hvor snild hun vilde være mot Saxe!

Gyda var alt midt i paaklædningen. Imens hørte hun far vække guttene i sideværelset.

«Ulf og Helge, op av sengen! Dere skal ha maanedsløvd idag! Skal faa følge Don Pedro til bruket. Skynd dere!»

Det kan vel hende det blev liv derinde.

Det gik som en røk at bli færdig!

Ute var det mørkt, men sluffen stod alt for døren, det ringlet og klang av dombjelder naar Sleipner rystet paa sig.

Saa knusende rart at reise til bruket saa hodekuls og i stupende mørke, saa knakende morsomt!

Nu styrtet de paa dør for at fortælle det til Huldamama!

«Nei! Nei!» far stod med høit hævet arm og stængte veien. «Ingen maa gaa ind til mor, hun sover! Gaa bare stille, stille ned og faa mat og saa avsted.»

Ikke si adjø til mor?

Nei, da vilde de heller være hjemme.

De tre ansigter saa alvorlige og bestemte ut.

«Det er bedst for mor at dere reiser — hun har hodepine.»

Far formelig skjøv dem avsted. Han vilde ikke ha dem, han vilde være kvit Aasgaardsreien!

«Se her er en daler til dere hver! Skynd dere aa spis, Don Pedro venter!»

Det gik som de skulde med jernbanen!

De slukte litt mat paatvers i halsen, de blev tullet i sjaler og kaaper og pelsler, placert i sluffen, puttet i fotposen, felden over!

«Adjø, adjø! Hils hos bestyrerens. Ikveld henter vi dere.»

«Hils Huldamama!» skrek det ut av pelsler og skind — og saa: Et piskesmeld, en klang av bjelder gjennom port og allé og park, ut paa veien i sving og i trav, klingelingeling!

Ved siden løp Diana i pilsnare, lydløse hop. Og det var tusmørkt, og det var morsomt. Bare de hadde faat sagt adjø til Huldamama!

Koldt var det, saa det gnistret under meier og hov, men de sat saa lunt i de lodne pelsler, der var ikke engang en næsetup at se.

Saa merkelig at baade Saxe og mor skulde bli syke. «Var det ikke, Don Pedro?» spurte Gydas stemme ut fra en av pelsene.

«Jo, det kan hände sig mye merkelig, ja.»

«Men Ferdinandus behøvde slet ikke at sende os paa porten fordi om nogen blir syk! Akkurat som lissom ikke *vi* kan være stille.»

«Jamen vi fik da en daler lel,» kom

det fra en anden pels. Inde i den sat Ulf og drømte om negermaske og hagl, han knægget fornøiet ved tanken.

Men inde fra Helgepelsen kom det en anden rigtig besynderlig lyd. Enten snufset det, eller snorket det!

«Sover du Helge?» spurte Gyda.

«Nei, jeg graater!» Nu hikstet det høit i Helgepelsen.

«Neimen Helge sitter du og graater!»

«Ja,» snufset det og hikstet, jeg vilde saa gjerne ha sagt adjø til Huldamama.»

Stakkars vesle Skinhelgen! Han var nu den værste mamadalten og den goeste gutten, allikevel!

Men Gyda eide ikke en finger at trøste'n med, hun sat som surret! Hun kunde bare se paa'n med et eneste øie og si: «Ikke graat du, Helge min! I aften kommer du hjem igjen!»

«Ja,» sa Don Pedro, «naa er det saa korte dage, at det er kvelden før vi faar snudd vors!»

De kjørte i susende trav og var netop ute av den store granskogen. Imens var det blit dag, hele dalen laa foran dem i decembermorgenens graalige lys.

Langt, langt borte stak sagbrukets høie

skorstenspiper op i vintertaaken, og hist og her viste sig gaarder og hus, flere og flere, eftersom sluffen kjørte susende frem.

Trekløveret begyndte at snu og vrikke paa sig i pelsene og at snakke i munden paa hverandre.

Med dagens lys fik glæden overhaand.

De havde jo maanedsløv og en daler i lommen. Snart skulde de træffe vennene sine. Og hjemme laa Huldamama og sov hodepinen av sig. Naar hun vaaknet, vilde hun spørre efter Aasgaardsreien, og far vilde si:

«Aasgaardsreien er sendt paa porten, men jeg skal hilse dig fra'n ni hundrede og niog-nitti tusen millioner ganger.»

Aldrig hadde Don Pedro kjørt til bruket i slik susende fart. Han kjørte saa Sleipner var svett. Før de visste det, var de i den store husklyngen ved elven, og holdt stille ved bestyrerboligen.

Men ved siden av bestyrerboligen laa der et lavt enetages hus inde i en have. Der bodde frøken Krum, en snild, gammel dame, som holdt skole for alle kontorfolkenes barn.

Aldrig saasart holdt Høinæssluffen stille, før hele Krumskolen kom veltende. Der var netop frikvarter.

Det var andet til skole end tremands-skolen til Saxe.

Hvor hadde ikke trekløveret tigget om at faa gaa paa Krumskolen. Men veien var for lang. Saa'n var det at bo utenfor folkeskikken.

Krumskolen bestod av mindst tyve gutter og piker, som nu slog ring omkring Høinæssluffen. «Hurra, der er Ulf og Helge og Gyda!»

Og fra bestyrerboligen kom bestyrerfruen: «Velkommen trekløver, kom ind, kom ind!»

«Nei kom til os!» ropte Krumskolen, den halte og den trak. Og ind paa skolen bar det med sang og klang og hurrarop.

«Velkommen», sa frøken Krum. Det var nu længe siden hun hadde hat trekløveret paa besøk, derfor blev det den dagen mest holdt lek og moro paa skolen.

Saa spistes middag hos bestyrerens. Der blev lekt baade ute og inde, negermaske blev kjøpt og prøvd, sukkergodt blev knasket, nøtter knækket. Hvem kunde fatte hvor dagen blev av?

Snart stod Høinæssluffen igjen for døren, og hjemover bar det i vinterkvelden.

Denne gang var det Jørgen Pilt som

kjørte og «Freya» som trak. I al verden hvor var Don Pedro og Sleipner?

«Hjemme!» sa Jørgen. «Han Sleipner staar paa stalden og hviler. Han har været helt paa station! Han kom flyendes hjem med en bror til dere.»

«En bror! Nei undskyld, Jørgen Pilt, en søster er det!» sa Gyda, og hun formelig hoppet under skindfelden.

«Dem sa det var bror. En stor bror, sa dem.»

En stor bror! Og hun var lovt en liten søster!

«Har du set'n, Jørgen Pilt?»

«Nei, jeg har ikke set'n.»

«Hvem sa det var bror?»

«Alle sammen.»

«Sa far det ogsaa?»

«Ja, brukspatron stod paa trappa da jeg reiste. «Hels og si, det er kommet en stor bror, sa'n.»

Nei dette var *for* mystisk! Hadde far selv sagt det var en stor bror? Og han som hadde lovt en liten søster!

«Jeg vedder hode mit paa at du tar feil, Jørgen Pilt!»

Det var derfor et meget spændt og et

meget nysgjerrig trekløverblad som kjørte ind paa Høinæs.

Men inden de kom sig av slæden, *visste* de det.

En bror var kommet, en stor bror!

«Hvor er'n henne?» spurte Ulf og Helge og løp ind.

Men Gyda stod med sin store skuffelse og kjæmpet med graaten:

«Hvorfor narret du mig, Ferdinandus?»

«Har jeg narret dig, Grytelill?»

«Ja, du lovte mig jo en liten søster.»

«Du husker vel jeg sa at hun var vanskelig at opdrive? Hun var ikke at faa i hele landet! Nu har de sendt en bror isteden.»

«Men du sa jo: hun kommer!»

Da slog far hænderne sammen saa det klang over gaarden: «Aa Grytelill, da mente jeg Venus! Hun kommer fra hovedstaden om nogen dage.

Men har du slet ikke lyst til at se den vesle broren?»

«Vesle? Jeg synes du sa han var stor.»

«Ja, han er stor, og han er liten! Kom og se paa'n. Han er kommet i saa god betids i tilfælde av at vi vil bytte'n.»

Og Gyda fulgte med.

Hvad fik hun se! Inde hos mor, som endnu laa tilsengs av hodepine, laa i en kurv det mindste lille hode, den mindste lille næse, de ufatteligste smaa hænder! Var dette den store broren!

«Er han levendes?» spurte Gyda.

«Ja», sa far — han la verdens mindste lille menneske i Gydas arm.

«Skal vi sende ham tilbake?»

«Nei vi vil ha'n,» sa Ulf.

«Ja, vi vil ha'n,» sa Helge, de stod der begge to med hænderne paa ryggen.

«Naturligvis vil vi ha'n!» sa Gyda. «Der er jo ikke søster at faa i hele landet, og han er jo saa knusende liten! Tænk han er meget meget lettere end Dronningen av Saba!»

Dermed hadde Ulf og Helge og Gyda ønsket sin nye lille bror velkommen, og trekløveret paa Høinæs var blit et firkløver.

VENUS.

Julkvelden nærmet sig med sterke skridt, — men endda laa mor tilsengs og hadde hodepine.

Make til langvarig hodepine!

Godt at der var kommet en hyggelig dame som holdt hende med selskap.

Saxe var fuldstændig bra igjen samme dag, han, saa skolen gik igjen sin jevne gang. Men saa trist som det var at mor laa syk!

«Aldrig saa galt, det ikke er godt for no!» sa far. «Nu kan vi jo være trygge for at hun ikke kommer svinsendes og svansendes, mens vi pakker op gudinden og sætter hende under palmen i blaasalen.»

Venus var nemlig kommet.

Hun laa i en av de store kasserne som idag var hentet op fra stationen.

«Forsiktig» stod der utenpaa.

«Er der kommet et piano til Jørgen Pilt ogsaa?» hvisket Gyda til far.

«Nei, saanne smaa pianoer som du mente, var heller ikke at faa i hele landet, men jeg kjøpte et trækspil. Han klarer at spille trækspil naar han er pianist.»

«Ja det er storartet,» sa Gyda. «Han kommer til at dø av glæde.»

Kassen med Venus blev nu forsigtig baa-ret ind i blaasalen og forsigtig slaat op.

Forventningsfuldt stod trekløveret ved siden.

Og frem av papir og bomuld kom den hviteste, skjønneste buste, et damehode, som far forsigtig placerte paa en sort sokkel under den største «gunstige» palmen.

«Det var jo saa'n hun vilde ha det, Grytelill?»

«Ja, netop saa'n! Aa nei, saa forfærdelig nydelig! Huldamama kommer ogsaa til at dø av glæde.»

Bare hun nu blev frisk til julaften!

*

*

*

Men Venus kjendte ikke sin skjæbne, der hun stod paa sin sorte sokkel blandt de grønne palmer.

Hun visste ikke at hun var kommet til en gaard østenfor sol og vestenfor maane.

* * *

At noget saa haarreisende kunde hænde!
Det kunde ikke være sandt!

Gyda laa og krøp sammen i sengen sin. Hun lukket øinene haardt i og stoppet fingrene godt i ørene. Men det hjalp ikke, det hjalp ikke!

Kanske hvis hun var en ert under tyve edderduns dyner, kanske hun da kunde glemme det en liten stund.

Men hun *var* ikke en ert! Hun var Gyda Trane, den ulykkeligste og angerfuldeste av alle smaapiker, og hun laa og vred sig under sin egen eneste dyne.

Saa fort det kunde gaa! Igaar saa stolt og saa glad over Venus som var kommet! Og ikveld — — ikveld var der ingen Venus mer paa sokkelen i blaasalen.

* * *

Det som var hændt var dette:

De hadde været paa skolen som ellers
Men ret som de sat, begyndte Saxe at snakke

om solen. Der kom nemlig en strimmel blek sol ind i vinduskarmen, og det blev saa lyst som det ikke hadde været paa lange tider.

«Dette er merkelig,» sa Saxe, for idag er solen længst borte fra os. Dette skulde være aarets mørkeste dag. Fra imorgen begynder juleferien.»

Da blev de saa rivende, ruskende glade, at de ringte med hestebjelda og skrek glædelig jul!

Saxe viftet med sin hvite haand og sa hysch hysch, men øinene hans lo bak lorgnetten. Juleferien *var* altsaa kommet!

Og i sin overstrømmende glæde fandt de paa at gaa julebuk! I fuldt dagslys gik de rundt i de snurrigste dragter. Rarest var Ulf, som var neger.

Sorte hansker, slobrok, hvit straahtat, sort grinende maske. De var baade i kjøkkenet og i stalden og inde hos Saxe, men da de ogsaa vilde banke paa døren til mor, kom Stine farende og spurte hvad de tænkte paa!

Nei, Stine hadde ret. Huldamamas hodepine kunde gjerne bli værre naar hun fik se en levende neger, og nu var det jo bare et par dage til julaften!

Saa var det altsaa ikke flere at holde løier med, for far var ved bruket.

Men nu hændte det forfærdelige:

Istedetfor at gaa like ovenpaa og klæ av sig julebukdragten, kom de til at lukke paa døren til blaasalen!

Der stod Venus høi og hvit paa sin sorte sokkel, og der stod Ulf med negermasken.

«Vi prøver den paa Venus!» slap det ut av Gyda.

«Ja vi prøver den paa Venus!»

Og nu hændte det:

Ulf tok masken og bandt den fast om gudindens skjønne hode, Gyda tok hatten og satte paa hendes haar. Imens lo de saa det gav gjenlyd i blaasalen.

Men ingen hørte dem, for blaasalen laa likesom i en fløi for sig selv.

Aldrig hadde de set noget saa komisk som dette! Dette sorte, grinende ansigt paa den marmorhvite hals under de grønne palmer!

Men de var endda ikke fornøiet: «Kom med slobrokken,» sa Ulf.

Og han og Gyda tok slobrokken, Helge hjalp til, de var saa forsigtige! De vilde bare henge den rundt sokkelen!

Da — — da hændte det!

Venus vaklet — Venus faldt! Bum! sa det, saa det gav gjenlyd i blaasalen.

Og der laa hun paa gulvet i to dele, den skjønnne gudinde! Det skjønnne, hvite hode var skilt fra den skjønnne, hvite hals! Venus, Huldamamas høieste ønske var ikke mere!

De var først stumme. De seks øine stirret som om de ikke trodde — —

Men i næste øieblik hørtes Helges ynkelige stemme: «Det var ikke mig! Det var ikke mig!»

Aanei, der var heller ingen som var i humør til at kalde ham for Skin-Helgen.

«Aa, Ulf hvad skal vi gjøre!» brast det klagende fra Gyda.

«Vi dør,» sa Ulf.

«Ja, vi tør ikke si det, vi tør ikke si det.» De jamret og de graat! Og den ene stod med hodet, og den anden stod med halsen.

«End klokkefordærver Klepp?» Der kom som et haabets glimt i Ulfs ansigt.

Ja, klokkefordærver Klepp! Men hvordan i alle riker skulde de komme *dit*?

«Vi spør Saxa,» sa Ulf.

Ja, ja! Saxa var nu deres eneste haab!

De tok hver sin del av den arme Venus og listet sig fra blaasalen op trappen, bortover gangen til Saxes værelse. Bare han var inde.

Jo, han var! Hvad var paafærde?

«Aa Saxe, vi har slaat istykker Huldamamas høieste ønske, vi har slaat hodet av en fin dame fra byen! kan du hjælpe os?»

Faa minutter efter stod Saxe i drengestuen.

«Don Pedro, er det mulig at faa skyss ned til bygden, det gjælder en dames liv! Jeg maa til urmaker Klepp saa fort som mulig.» Og han viste ham hvad der var hændt.

«Ja, er det ikke forgæli! Dem fortjente ikke at vi er saa snille mot dem, hr. kandidat,» sa Peder, «men kan Kleppen hjælpe, saa kan nok jeg skyss. Det er værre hvad vi skal si til brukspatron, hvis vi møter'n.»

«Jeg maa si at jeg har et vigtig erend,» sa Saxe.

Straks efter sat han i sluffen med Venus, og Ulf og Gyda stod og klemte hverandre i haanden. Mon hvordan det gik! Men slik som de elsket Saxe!

Alt ved sekstiden kom far med Jørgen og Sleipner og Diana. O skrækkelige øieblik!

Men han spurte bare efter Veslebror og hodepinen.

Først ved bordet savnet han Saxe. «Hvor er Saxe?»

De turde næsten ikke svare. De pillet ved sin mat, og sa at han var kjørt til bygden i et vigtig erende.

«Jasaa? Ja ja, det er jo jul snart,» sa far.

«Men jeg synes dere ser saa for-
tapte ut? Har dere faat daarlige karakterer,
kanske?»

«Nei — —» De rystet paa hodet og saa bort i veggene.

«Vi har ikke *gjort* no heller,» sa Helge.

«Jeg skjønner det nok, det er litt trist for dere at Huldamama ligger syk saalænge! Men nu blir hun sikkert bra snart, og om to dage er det julaften!»

Aa, snille, vakre, vene Ferdinandus! Dersom du visste, hvor de gruet til julaften, dersom du visste hvad der var hændt! Bare de hadde turdet si det. Det hadde været tusen, tusen ganger bedre.

Og saa længe som Saxe blev!

De visste intet bedre end at gaa og lægge sig, men de gik tilsengs med skjælvende hjerte. Tænk om far skulde finde paa at gaa ind paa blaasalen!

Og tænk om klokkefordærver Klepp ikke kunde faa limet istand Venus!

«Kjære vakre Gud,» bad Gyda, «hjælp klokkefordærver Klepp, saa er du saa snild, saa snild!» Og hun krøp sammen i sengen sin, og ønsket, hun var en ert under tyve edderduns dyner.

*

*

*

«Jeg kan nok kanske faa dama istandgjort, men hu behøver to dager for at tørke.» Dette var urmaker Klepps trøstefulde ord til Saxe.

Altsaa kunde de ikke faa Venus tilbage før selve julaften. Hvordan skulde de da kunne holde det hemmelig?

«Vi faar stole paa lykken,» sa Saxe. Og saa stolte de paa lykken og paa Saxe og paa klokkefordærver Klepp, og saa pustet de sommetider let og sommetider tungt, og de var saa snilde og saa stille som engler.

Og det blev bittelillejulaften og det blev lillejulaften uten at far gik ind paa blaasalen; han var saa optat ved bruket.

Men lillejulaftens kveld hang rigtignok lykken i en traad!

Da de hadde spist, sa far til Saxe: «Ja Gyda har naturligvis vist Dem damen i blaasalen, Saxe?»

«Ja, jo, hun er henrivende,» sa Saxe, men idetsamme satte han næsen i en avis og begyndte at harke og hoste, og spurte om hr. Trane hadde læst sidste nyt fra krigen.

Nei, han hadde hat saa travelt idag.

Og Saxe til at snakke om krigen, saa de kom mange, mange tusen mil fra blaasalen og Venus. Men jamen hang lykken i en traad!

Saa kom natten til store julaften.

Hele Høinæsgaarden sov. Men klokken fem om morgenen begyndte to mennesker lydløst at røre paa sig. Det var Don Pedro og Saxe, som skulde til bygden og hente Venus.

Saa lydløst som mulig blev Sleipner forspændt. Saa lydløst som mulig kjørte de avsted. Ved ottetiden kunde de være til-

bake. Det gjaldt at faa sat gudinden paa sin plads i blaasalen før frokost.

«Vi faar stole paa lykken,» tænkte Saxe.

*

*

*

Og Høinæsgaarden sov! Ikke engang Grytelills ører hørte at noget var paafærde saa tidlig

JULKVELD.

Aldrig hadde Ulf og Helge og Gyda hat noget at grue til før, naar de vaaknet om julaften. Aldrig hadde de somlet med at klæ sig.

Men idag gik det saa traat og saa smaat. Det var likesom noget som klemte for brystet.

Da de endelig var færdige og skulde ned til frokost, hadde de bedst lyst til at gjemme sig i et musehul! Nu *maatte* det jo bli opdaget! Det *kunde* ikke skjules længer!

Ingen vilde gaa først. Tilslut snek de sig i en klump nedover trappene.

Nu var de nede. Da — hvad var det de saa! De stivnet av skræk. De saa far gaa bortover gangen like mot blaasalen! Nu aapnet han døren.

Aa Hulda-Elisabethmama, hvad skulde de gjøre!

Nu hjalp det ikke at stole paa lykken, nu var mor deres eneste tilflugt.

Og opover trappen igjen bar det i vildeste flugt.

Men inden de kom til mors værelse, tørnet de i fuld fart like mot Saxe.

«Aa Saxe, nu er far paa blaasalen!»

«Jasaa! Da gaar vi selvfølgelig efter.»

De diltet ham i hælene. Gjemte sig bak ham som bak et skjermbret. Vilde helst holde ham fast i frakkeskjøtene. Nu maatte Saxe snakke for dem.

Men — — — kunde de tro sine egne øine? I blaasalen stod jo Venus høi og hvit som før paa sin sorte sokkel, og intet øie kunde se, at hun var lim't!

Ialfald saa ikke far det!

Han viste hende til Saxe og snakket og lo saa fornøiet.

Men hvad gik der av Gyda? Hun var slet ikke fornøiet! Hun pustet saa trangt, saa trangt.

Med ett visste hun hvad det kom av!

De maatte ikke holde det hemmelig længer, de maatte si det!

Og uten at tænke, uten at grue trak hun far bort til Venus:

«Men ser du da ikke at hun er limt, Ferdinandus?»

*

*

*

Det var merkelig saa let de pustet! De svævede likesom baade op og ned den store skibakken nedenfor parken.

Tænk om Gyda ikke hadde sagt det! Saa hadde de endda gaat og pustet trangt for den gudindens skyld!

Far var naturligvis ikke sjæleglad fordi hun var limt, men han var da ikke saa sint heller!

Mor skulde ogsaa faa vite det — iaften. Iaften, naar juletræet lyste paa blaasalen. Da hadde hun lovt at bli frisk!

Det kunde jo ikke bli julkveld paa blaasalen uten Huldamama.

Og Ulf og Helge og Gyda holdt hverandre i hænderne og stod paa ski nedover den store bakken saa det suste dem om ørene. De var saa lykkelige og saa knakende gode venner at de gjerne skulde staa paa hodet for hverandre. Det kom av at de hadde pustet trangt sammen i 3 dage, men nu var det over.

I mørkningen tok de skiene paa nakken og gik hjem gjennom parken. Bare det nu blev *helt* mørkt, saa vilde julkvelden begynde.

Men oppe i gaarden møtte de Selma, som sa dem fra far at de skulde gaa like bort i drengestuen og ta av sig.

«I al verden — hvorfor det?»

«Jo, far hadde sagt det!» Og Selma fulgte dem derbort.

Inde i drengestuen saa de til sin forbauelse en liten granbusk i en ølflaske midt paa bordet. «Ha ha, skulde det bety juletræ, kanskje?»

«Ja,» sa Peder kusk, som sat derinde og røkte, «jeg hører dem sier at vi skal være her i drengestuen ikveld.»

«Hvad er det du sier? Skal vi være i drengestuen om julaften!»

«Ja,» sa Selma. «Fruen er blit værre. Hun har saa vondt i hodet, at hun taaler ikke dere rører dere, derfor skal vi ha juletræ i drengestuen.»

«Det kan du indbilde Dronningen av Saba — og ikke *mig*,» sa Gyda.

«Jamen det er sandt,» paastod Selma. Og hun gav dem sko og hver sin pene søndagsdragt at ha paa — som ellers om julaften.

Hvad skulde de med søndragsdragt? Hvem skulde de pynte sig for? Hvordan skulde det bli fest her i den lave drengestuen, og uten mor?

«Nei, det er trist,» sa Don Pedro og sukket, «naa som dama paa blaasalen er blit hel igjen ogsaa.»

«Trist ja! Mørkt og trist som i en sæk, ikke lys at se paa hele Høinæsgaarden! Mor maatte vist være forfærdelig daarlig!»

«Vi skal da faa lys, lel!» sa Don Pedro, han tændte en tyk lysstump som var surret fast med hyssing i toppen av granbusken.

Uf, no saa fært! Trekløveret stirret bedrøvet — fornærmet ind i denne enestaaende julebelysning.

Det var denne julkvelden som skulde blit saa storartet! Gyda satte sig graatefærdig bort i en krok. Aldrig skulde hun glæde sig til noget i verden mer!

Men Selma stod hele tiden og speidet ut av vinduet.

«Hvad er det du ser efter, Selma?»

«Jeg staar og ser om ikke Trane kommer med julegaverne snart.»

Det var kanskje bedst de pyntet sig litt allikevel da!

De byttet paa sig søndagsklærne, og Selma bandt lyse sløifer i Gydas haar, saa'n som mor pleide gjøre om julaften.

Saa sat de der da, fine som flek, og ventet, og stirret paa lysstumpen og paa granbusken i ølflasken, ventet og ventet! Noget maatte der vel komme, det var jo julaften!

Endelig ropte Selma ved vinduet: «Naa kan dere komme, naa er det jul!»

De styrtet til vinduet: Et lyshav straalte over gaarden, et lyshav fra alle blaasalens vinduer!

Aa Hulda Elisabethmama! Nu skjønnte de det altsammen — Ferdinandus fandt jo bestandig paa løier om julaften. De sprang saa de kom paa hodet ind i huset. Idet samme fløi dørene til lyshavet op, og midt i aapningen stod far og lo saa det braket. For i blaasalen i en makelig stol sat mor saa straalende blid, hun hadde ikke mere hodepine end katta! Og midt paa gulvet stod det skinnende glitrende juletræ.

Ja, nu var det jul!

Der laa ogsaa et par flunkende nye blaasorte øine og blinket i en kurv, Veslebrors øine, som aldrig hadde set juletræ før!

«Han er flyttet herved,» sa far, «fordi han hører med til julepresentene.»

Veslebror, ja, han blev nok den største ved juletræet han! For da hele huset var samlet og de sang julesalmen om det lille barn i Bethlehem, da saa alle som en paa Veslebror i kurven. Var det ikke, som de hadde selve Jesusbarnet hos sig i blaasalen?

— — —

«Hvis tilfældigvis nogen har faat sit aller hemmeligste høieste ønske opfyldt ikveld, saa er det Grytelills skyld,» sa far, da de mangfoldige julegaver var utdelt. Smørblide fjæs svarte ham fra alle kanter. Alle husket jo hvordan Gyda hadde pumpet dem for ønsker. Og det var nok ingen som blev skuffet. De sat jo med fulde hænder hver evige en! Der var ting til nytte, og ting bare til glæde, der var tøier og smykker, bøker og æsker, spil og pengepunger, langpiper og snadder. Og under lysekronen fløi et luftskib i en hyssing.

«Se luftskibet mit, aa det gaar,» jublet Helge.

Men stum og fortapt av lykke var pianisten Jørgen som fik trækspil.

Mor sat ogsaa og glædet sig i høie toner over Venus! Det var det hun visste, at hun vilde passe der i hjørnet under palmerne!

«Jamen mor, hun er — —» længer kom ikke Gyda. Far gjorde nemlig nogen forførdelige grimaser og hvisket: «Saa'nt fortæller vi ikke om julaften!»

*

*

*

Nytaarskveld da Don Pedro kom fra bruket, leverte han en pakke brever og aviser

til Gyda. Hun saa bunken igjennem. Hun fik jo sommetider kort fra Bolla og Aslaug og Lotten.

Da saa hun et kort — det var til Saxe, og det hadde et sjeldent frimerke. Hun saa paa skriften, men skjønte den ikke, den var saa fin og saa tæt! Som en stormvind løp hun til Saxes værelse, rev døren op — — «Saxe er dette dit høieste ønske?»

Et blik paa skriften var nok! «Ja, lille Gyda, dette er mit høieste ønske. Nu er det opfyldt. Jeg har fundet min bror, som jeg hadde mistet.»

«Var det ikke det, jeg sa! Det kom bare ikke tidsnok til julaften.»

JØRGEN PILTS VALS.

Hver nytaarsdag holdt Peder kusk opmaaling paa stalddøren. Da satte han merke med rødt kridt ved hvert hode — for at se hvormeget de hadde vokset i aaret som gik.

Der stod fire streker med navn paa: En for Ulf, en for Gyda, en for Helge og en for Jørgen Pilt.

Jørgen maatte da dra sig op litt, han og, skulde han regnes for voksen!

Men nei — Jørgen Pilts strek behøvde aldrig at fornyes — han vokste ikke det snus!

«Det er da ikke værddt at gaa over streken, lel», sa Jørgen Pilt.

Men i sit indre syntes han det var harmelig, at smaa kryptet skulde dra slik ind paa ham. De fik nye streker hvert eneste aar — snart vokste de ham over hodet!

Men ta det med ro, Jørgen Pilt! Der

kommer snart en dag som du ikke aner, du blir saa stor, saa stor! Du skal vokse, saa det spørs over hele bygden!

*

*

*

Det var en dag langt ute i februar, en lys, mild eftermiddag. Mor sat paa kontoret og skrev smaa hvite billetter, Gyda stod ved siden og saa paa.

Hver billet hadde samme indhold:

Ulf og Helge og Gyda gir sig herved den ære at indbyde den og den til ball paa Høinæs, lørdag den 26de februar kl. 4.

S. u

«Hvorfor sætter du «De Forenede Stater» paa indbydelseskortene?» spurte Gyda.

«De Forenede Stater — —! Drømmer du barn?»

«Nei, der staar jo S. u. — og det sier far betyr «De Forenede Stater». Det staar paa brevene hans».

Da lo mor himmelhøit. «Det er U. S. som betyr «De Forenede Stater». S. u. betyr bare «svar utbedes».

«Aa javist — det er jo klart som blæk,» sa Gyda.

Saa reiste kortene avsted. Overalt hvor de kom, blev der en fryd uten like. Ball paa Høinæs var det morsomste de visste. Hele Krumskolen var som forhekset. Den snakket, drømte bare om ball.

Foruten Krumskolen var indbudt barn fra alle kanter, fra prest og klokker, lensmand, doktor og skriver. Tyve par, trekløvet ret iberegnet.

Dagen før ballet stod mor og satte papirtuller i Gydas haar. «Det skal vel bli naturlige krøller, kan jeg tænke,» sa far. «Det slaar aldrig feil, den som har gult haar, vil ha det kruset.»

«Mit haar er slet ikke gult, det er grønt!»

«Er det grønt!»

«Ja, det ligner maaneskin, sa danselærer Nilsen, og maaneskin er grønt!»

«Nei, nu har jeg aldrig hørt make — er ikke maanen gul? Smørgul mor!»

Ertet han, eller mente han det? Aa fy — var virkelig hendes haar smørgult?

Det skal jeg snart faa vite, tænkte Gyda. Hun tok sig en tur ut i kjøkkenet efter en klump smør, gik saa ind i dagligstuen foran det store speil og la klatten paa haaret sit.

Hurra — haaret var slet ikke gult!

Men det var ikke grønt heller. Bare

hun visste hvordan farve maaneskin hadde.

Den 26de februar klokken fire kjørte slæde efter slæde ind av Høinæsporten.

Gjestene kom tassende i sokker og kaaper og hætter — det var ikke mulig at se hvem var hvem. Men da hammen faldt av, stod Bolla i hvitt og Aslaug i blaat og Lotten var blekrød som en rose — og der var prikkete smaapiker og der var klare smaapiker. Blaasalen lignet en have, fuld av levende blomster.

Ulf og Helge bukket danseskolebuk for damerne og tok rygtak med herrerne. Gyda svinset om i himmelblaat med maaneskinskrøller paa ryggen.

Og der kom mamaer som vilde hjelpe mor, og papaer som vilde «se paa».

Men hvor blev der av damen som var leiet til at spille? Hun skulde komme med skyss fra bygden.

De drak te og ventet et kvarter — da kimte det i telefonen. Det var bud med tusen beklagelser fra spilledamen, at hun umulig kunde komme — hun var blit saa pludselig syk.

Dette saa nydelig ut: Et bal uten musikk! Blaasalen fuld av utringede damer og

beslipsede knæbukseherrer, ferske fra danselærer Nilsens danseskole — og saa ingen musik! Alle mamaer og papaer beklaget høilydt at de ikke kunde spille.

«Nei, det blir nok *dig* som maa til med kunstene dine, lille Hulda,» sa far.

«Jeg! De kan da ikke danse krokodille-reinlænder en hel aften.»

Krokodillereinlænder var nemlig mors eneste kunststykke paa piano.

«Vi maa da ha polenæse,» sa Ulf.

Ja, kanske de kunde gaa polenæse efter Napoleons marsj med *en* finger? Dette var nemlig *fars* eneste kunststykke paa piano.

«Nei, da vil vi sandelig heller ha krokodillereinlænder!» mente Gyda.

Javel — saa skulde ballet begynde.

Mor satte sig til pianoet, Ulf bukket danseskolebuk for Lotten, Lotten neide præcis som danselærer Nilsen. Efter dette opførende par kom saa alle de andre, haand i haand i en lang række nedover blaasalen. Men det gik saa som saa med takten!

Nogen tripped, nogen hoppet — og de hadde ikke gaat salen en halv gang rundt, før Helge gjorde streik! Han stoppet op midt i rækken med sin dame:

«Jeg *kan* ikke plokkenæse efter denne musikken!»

Nei, de andre syntes ogsaa at «Napoleons marsj» med *en* finger maatte være bedre.

Javel! Far indtok pladsen ved pianoet og trommet løs med sin kraftige pekefinger. Samtidig brølte han av fuld hals: «Napoleon med sin hær over Alperne drog» — og nu gik «plokkenæsen» taktfast og fint — næsten som Helge var vant til paa danseskolen.

Men runddansene, runddansene!

Hvad hjalp det at være utlært fra danselærer Nilsens danseskole, naar der ikke fandtes anden musik at faa end krokodillereinlænder?

Mor spilte og spilte, men hun sat faktisk og graat krokodilletaarer. For hun *var* ingen pianist. Hun begyndte alt at faa krampe i fingrene, og det gik rundt i hodet hendes.

Ja, nu kunde hun ikke mer!

Hun sluttet og gik ned i spisestuen til damerne, som holdt paa med dessertbordet: «Hvad *skulde* de gjøre med musikken?» Hun gik ind til herrerne, som for øieblikket var i røkeværelset: «Hvad *skulde* de gjøre?»

Da hørtes høie frydesskrik utenfor. Du store maskerade! Der var jo halve ballet ute og fløi! Som tidlige sommerfugler

flagret de bortover tunet i den lyse milde februar eftermiddag.

Hvad havde de fundet paa i det lille øieblik de var alene.

Jo, de var ute for at hente en pianist!

De havde jo en pianist paa gaarden, som kunde spille vals!

Jørgen, Jørgen!

Gyda kunde ikke begripe at hun havde glemt'en.

Ja, vals vilde de ha — vals, vals! Og ut stormet de med Gyda i spidsen.

Mor sprang ut paa svalgangen og jamret: «Ferdinand, Ferdinand, faa dem ind igjen! De dør, de dør!»

«Pas dig selv, lille Hulda — du har jo ingenting paa,» sa far — og mamaer og papaer lo.

Men borte ved stalden stod alt Gyda og hendes veninder og trak i Jørgen Pilt. To og to i hver arm, trak og tryglet:

«Snille Jørgen, kom ind og spil vals for os!»

«Søte Jørgen —.»

«Yndige Jørgen —.»

Og rundt omkring stod kavalerer og damer og tigget og bad: «Gjør det da, get!»

Søte Jørgen, yndige Jørgen — —.»

Men pianisten skar ansigt og strittet imot: «La være! Jeg rører mig ikke av flekken før brukspatron eller frua sjæl kommer ut og ber mig.»

Da bruste ballet tilbake — med Gyda i spidsen.

«Ferdinandus! faa ind Jørgen Pilt — han kan jo spille vals!»

Far gik straks til drengestuen. Imens fik ballet kokhet bisp som hjertestyrkning efter fem minutters ophold i friluft.

Spændt ventet de nu paa pianisten.

«Jo, han kommer,» sa far, «han skal bare «fli» sig først.»

Om en liten stund saa lød det: «Der kommer'n, der kommer'n!»

Og over tunet kom en liten herre, stiv og alvorlig i spikerhat og fingervanter.

Munterheten i blaasalen stod høit i taket — men far og mor gik pianisten i møte og sa: «Det var riktig snilt av dig, Jørgen, at du vil spille for os.»

«Ja, spil vals, spil vals!» jublet de firti stemmer i blaasalen.

Og Jørgen saa sig hverken til høire eller venstre, han gik med sorte fingervanter og hat i haand over gulvet og like til pianoet, trak vanterne av og satte sig.

En spændende stilhet opstod. Kunde Jørgen med tilnavnet Pilt, tjenestegut paa Høinæs, visergut ved bruket — kunde han virkelig spille vals?

Da kom de første takter — — de lyttet en stund — — jo det var vals!

I et nu var hele blaasalen i bevægelse. De tyve par fandt hverandre — de svævede og svinget sig, hævet og sænket sig i den mest bedaarende takt — til tonerne fra Jørgen Pilts vals.

Rundt omkring stod smilende mamaer og vugget med hodet — og papaerne ropte bravo!

Men Huldamama trak ti lettelsens suk. Nu kunde hun trygt gaa ut til sine kaker og sine kremer — ballet var reddet!

Men ved desserten spøkte det stygt for pianisten: Baldamerne holdt paa at forgi'n!

«Drik da, Jørgen — spis da, Jørgen — smak paa dette, da Jørgen!» De stod omkring ham med fulde asjetter.

Og Jørgen spiste.

«La'n ikke faa formeget eggekrem,» sa Grytelill, «for da faar'n kvalme, og saa orker'n ikke aa spille.»

«Jørgen skal spise saameget han vil — og hvad han vil! Forsyn dig, Jørgen!» sa mor.

«Nei tak, naa er jeg stappa,» sa Jørgen.

Saa dansedes der igjen — vals og atter vals — med en aldrig saa liten galopade indimellem. Og Jørgen blev ikke træt av at spille, de otti ben ikke trætte av at danse —

«Et vellykket ball!» sa mamaer og papaer, de svinget sig selv til valsens toner, og de blev ikke kjede av at se paa.

I en av dørene stod far og Saxe. De saa paa Ulf og Helge hvor elegant de førte sine ben og sine damer i valsens.

«Er det ikke som jeg sier,» sa far. «Har dem det ikke i hode, saa har dem det i bena.»

Men da klokken var 11, og dansen var slut, utbragte far et tre ganger tre hurra for musikken!

Og det bruste om Jørgen Pilt av ballets firtistemmede kor — en hyldest saa øredøvende som nogen pianist kan ønske sig.

Og Jørgen fik spilledamens løn — og hans ry gik fra blaasalen langt utover bygden.

Tænk! Jørgen paa Høinæs kunde spille vals!

Hvad gjør det at være liten, naar man kan stige saa høit?

DEN STORE KEISERINDEPÆREN.

Blaaveisen var kommet. Det grønsket og blaanet i alle bakker — det blaanet under parkens trær! I alle værelser stod blaa buketter, i glas og krukker, i skaaler og vaser. Solen skinte gjennem alle ruter — og i sin vogn laa Veslebror og kjørte rundt paa tunet med store forundrede blaaveisøine.

En slik dag kom nyheten.

Far sat ved bordet og pliret med øinene og spurte om Huldamama trodde de var flinke til at gjette?

Nei, *dette* kunde ingen gjette, trodde mor. Dette? Hvilket dette?

«En stor nyhet!» sa far. «Den som kan gjette hvad det er, skal faa den største keiserindepæren som kommer til høsten — paa det mindste træet i den øverste delen av den nederste haven.»

«Den mindste keiserindepæren paa det øverste træet — —?»

«Nei, den *største* pæra paa det mindste træet i den nederste delen av den øverste haven. Gjett naa da!»

«Vi skal paa ball?»

«Langtifra.»

«Vi skal faa en ny ku?»

«Nei! Høiere op!»

«Ny hest?»

«Høiere op!»

«Ny jagthund?»

«Nei, vi skal faa noget vi aldrig har hat her paa Høinæs.»

«Papegøie!»

«Nei — hold op med dyr! Det er meget rarere».

«Rarere end dyr? Au-to-mo-bil!!»

«*Meget* rarere.»

De sat og glodde paa hverandre — — i al landsens parykker, hvad kunde dette være?

«Vi — faar — naboer!» sa far. Han la vegt paa hvert ord og saa sig triumferende omkring.

«Naboer? Vi? Hvem? Hvor?»

«Skulde der bo folk i fjøset kanske?»

«Nei, der skal bo folk paa Furu-

haugen. Der skal bygges hus deroppe.»

«Hus paa Furuhaugen! Hus like ved siden av parken!»

«Ja, den nye distriktslægeboligen skal bygges der.»

Det var godt at middagen var tilende, saa Aasgaardsreien kunde faa luft. Den stupte avsted over stok og sten like til Furuhaugen. Efter kom far og mor og Saxe, alle maatte bort og se den plet hvor snart et hus skulde staa.

«Her!» sa far og pekte ned i tuer og lyng og blaaveis.

«Var det mulig at her skulde komme et hus? Her hvor bare de gamle, krokete furutrær hadde staat og set utover dal og fjeld i hundrede aar?

Jo, det var sandt! Høinæs skulde faa en nabo.

Far fortalte, mens de stod der paa den vakre solbeskinnede haugen, at bygden længe hadde spurt om at faa kjøpt Furuhaugen til tomt for den nye doktorboligen som snart skulde bygges -- og idag hadde han sagt ja!

Der skulde ansættes ikke mindre end *to* nye læger i det store distrikt, og den ene skulde bo ved Høinæs.

Den ene skulde bo ved Høinæs!

Aa, hvor hyggelig det hørtes. Trekløveret syntes alt de saa smaa lekekamerater sitte rundt paa stubber og sten, for naturligvis havde han barn, den nye distriktslægen!

Og mor glædet sig til doktorfruen, og far til doktoren. Snart gik hele Høinæs i spændt forventning.

Paa Furuhaugen begyndte der nemlig et liv som sa seks. Der kom folk og der kom hester. Trær blev hugget, fjeld blev sprængt. Det klang og knaldet, det lo og sang. Snart reiste sig en mur, snart en væg.

Trekløveret var med fra første stund, og efterhvert som huset vokste, vokste ogsaa spændingen.

Hadde doktoren barn — eller havde han *ikke*? Var det gutter eller var det piker, eller var det begge dele?

Begge dele vilde være bedst. Men Gyda stod sommetider hensunken i tanken paa hvor rent ufattelig morsomt det vilde være, om der kunde komme bare en eneste, eneste liten veninde.

*

*

*

En dag utpaa høsten stod huset færdig, hvitt og skinnende som en nyslaat tokroning med veranda og kneisende flagstang.

Nu snakkedes der fra stald til kjøkken ikke om andet end naboene. Don Pedro skulde likesom late likegyldig — men hvad gjorde ikke *han*?

Han begyndte at gaa rundt med malerkost baade hist og her, og Høinæsflagstangen heiste han ned og gjorde hvidt og blankt, saa det skinte.

«Jeg ser du holder dem stangen, Peder,» sa far.

* * *

Gyda gik i haven og kikket op i pæretrærne. Det gjaldt at finde den største keiserindepæren! Aa du, saa spændende det var!

Far og mor hadde veddet.

Far mente paa at den nye doktoren var *ungkar*. «Det blir nok bare jeg som faar selskap,» sa far, han var nu saa fæl til at erte bestandig.

Men mor trøstet saa velsignet. Hun trodde saa sikkert, at der kom barn i nabo-huset. Ja, hun hadde endog paa følelsen at Gyda vilde faa veninder.

Aa! naar Huldamama hadde det paa følelsen — ja *da* — —

Engang følte hun at der sikkert vilde komme sne. Og sandelig føk der snefnug næste morgen. «Husker du *det*, Fernandius?»

«Ja, vi vil naa allikevel vedde,» sa far. «Den som vinder, skal faa den største keiserindepæren!»

Derfor gik Gyda rundt i haven og lette. Der fandt hun en pære som sikkert var den største. En tyk svulmende keiserinde paa et ørlitet træ!

Ja, nu visste hun da hvor den var henne, hvis mor skulde vinde.

Endelig en dag lød det: I eftermiddag kommer doktoren!

Da blev der liv!

Høinæsflaget fløi tiltops over trærne, og saasnart trekløveret fik fri av skolen, kløv de op i den store asken i parken. Derfra kunde de se langt, langt nedover veien, især Ulf som sat øverst i toppen.

Men de ventet og ventet!

Det blev som i eventyret: «Ser du nogen Ulf?»

«Nei!»

Fem minutter gaar: «Ser du endda ingen?»

«Nei — —.»

Saa gaar det en lang, lang tid, sikkert ti minutter.

«Ser du nogen *naa* da, Ulf?»

«Ja get — *naa* ser jeg en støvsky!»

Aa hurra for kongen — *naa* kommer de!

De klatret ned for at staa parat nede paa veien med flag i haand. Men det som kom støvendes, var bare et stort flyttelæs som kjørte ind i doktorgaarden.

Dagen efter sat de igjen i asketræet og ventet paa en støvsky. De ventet sig fordærvet, for der kom ingen. Høinæsflaget fik luften sig i to dage til ingen nytte.

Men endelig om søndagen kom Stine ind og vækket og sa: «*Naa* er der folk i doktorgaarden. De er vist kommet igaar aftes.»

Om hun hadde slaat bøtter fulde av vand ned i sengene, var de ikke kommet fortere op.

«Aa, du verden, — — hvem skulde faa ret? Far eller mor? Var der barn, eller var der ikke?»

De stormet avsted nedover parken i den klare, friske septembermorgen.

Nederst i nøttealléen var der en aapning. Gjennem den kunde de se like ret paa nabo-uset. Her stillet de sig nu spændt paa vakt.

*entelig
skend søndag morgen*

De hadde ikke ventet længe før der høretes stemmer inde fra huset, høie, lystige stemmer, og ut kom fire barn, fire gutter, som støiende begyndte at leke gjemsel rundt huset.

Aa! hvor de seks øine i nøttealléen glodde, og hvor de seks ører lyttet!

«Bare gutter get,» sier Ulf. «Ja get,» sier Helge.

Men Grytelill staar stum — skuffet i sin inderste sjæl. Dette var værre end værst! Hun venter en stund. Hun synes der *maa* komme en kjole tilsyne. Bare én! tigger hun dypt inde i sig selv. Men nei, de fire gutter er tydelig de eneste barn i doktorgaarden.

Da rusler hun stille tilbake gjennom parken. Hun *vil* ikke regne — men hun *maa*! Med Ulf og Helge og Veslebror faar hun nu syv daglige gutter! Syv, som sier get! Ingen eneste liten skikkelig veninde, men syv braakende buksefanter. Syv, syv! Morderisk!

Liten og ynkelig kommer hun ind i stuen til mor. «Huldamama! Følelsen din var nok gal denne gangen. Der fins ikke smaa-piker i doktorgaarden.»

«Er du sikker?»

«Ja jeg saa det jo med egne øine! Der

var fire barn, og de hadde bukser alle sammen.» Hulkende lægger Gyda armene paa bordet og skjuler ansigtet i hænderne.

«Hvorfor graater Grytelill?» spurte far, som kom ind i det samme.

«Jo, hun har set fire bukser i doktorgaarden.»

«Fire bukser?»

«Ja du skjønner — fire gutter og ingen pike,» forklarte mor.

Og far og mor saa paa hverandre. De forstod saa inderlig vel Grytelills sorg. De hadde jo selv saa inderlig ønsket en liten veninde til Grytelill!

Men — — kunde det da allikevel ikke tænkes at der var flere end de fire?

«Selma,» roper far, «gaa ind i doktorgaarden og be alle barna komme ind i haven og spise pærer! Si endelig alle!»

Selma gaar, og Gyda tørrer sine øine. Hun faar igjen et bitte litet haab. Alene og spændt staar hun ved vinduet i stuen. En stund gaar hen.

Da vinker far fra haven: «Grytelill, nu er de kommet! Det er nok ikke flere end *fire*, men — —.»

«Da gaar jeg ikke ut! Jeg bryr mig ikke om gutter!»

«Jo, kom og hils paa dem! De er i haven hele bundten. Jeg er sikker paa du vil komme til at like de guttene!»

Far stod rigtig og smilte i skjegget. Deilig noget at smile av. Nei tak!

Men endelig fulgte hun med. Hun maatte jo hilse paa dem engang allikevel.

I kulsort humør og med eddiksur mine kom hun ned til pæretrærne.

«Ser du dem?» spurte far.

Ja, der stod mor og hele doktorfamilien, doktoren og doktorfruen og de 4 barn.

Men — — — Grytelill holdt paa at falde bakover pladask paa sin hale! Hendes hjerte begyndte at danse galop!

Der stod jo to vidunderlige væsener og smilte til hende! To smaapiker omtrent saa store som hende selv! To virkelige smaapiker!

Aa Hulda-Elisabethmama, hvad slags forvandling var foregaat? Hun hadde jo med egne øine set at der var fire gutter — og nu stod der to av hver sort!

Gyda visste at fete, grimme ormer kunde bli deilige sommerfugler, men at buksefanter kunde bli smaapiker, det var dog en drøm!

Der gaar et minut, et langt spændende

minut, hvor Grytelill mest av alt ligner et stumt spørsmåalstegn saa stort som saa

?

Og rundt omkring staar hele forsamlingen og ser paa hende.

Da løser far fortryllelsen! Han leier hende like bort i hænderne paa de to smilende smaapiker: «Elise og Beate, dette er Gyda! Dere kan tro hun har længtet efter dere.»

Dermed var det vidunderlige, det gaadefulde bekjendtskap stiftet! Elise og Beate la hver sin arm om Gydas liv og saaledes omslynget gik de bort under pæretrærne.

Vidunderlig! Men likesom ikke virkelig, før Elise, den ældste av de gaadefulde, la sin mund til Grytelills øre og leende spurte: «Du trodde jo at vi var gutter?»

«Ja, dere hadde jo bukser!»

«Hahaha, har du da aldrig hørt om bukse-damer? Beate og jeg er buksedamer! Se her!» Og Elise løftet paa sit blaa folde-skjørt.

Gaaten var løst! Elise og Beate hadde fuldstændig guttedragt under skjørtet. De kunde bli gutter naarsomhelst de vilde!

«Det er praktisk, kan du tro, naar vi leker,» nikket Elise.

«Jamen du mildeste maane, hvor de bukserne skræmte mig,» sa Grytelill, halvgal av lykke, og nu lo de alle sammen, saa det sang under pæretrærne.

I toppen av det største sat Ulf og Helge og rystet ned pærer med sine nye kamerater, Erik og Ove.

De rystet saa det regnet i bakken.

Da kom Gyda pludselig til at tænke paa noget. Hun løp bort til et ørlitet træ og nappet en kjæmpestor pære. Hun holdt den glædesstraalende i veiret: «Den er til mor, for *hun* har vundet!»

Ja slik er det at ha fine følelser!

«Jamen jeg fik ogsaa ret,» sier far. «Sa jeg ikke, at du vilde komme til at like de guttene?»

Ja den Ferdinandus!

TIDEN GAAR.

At Elise var det kjækkeste han hadde set, især naar hun var buksedame med sine smaa fletter opsat ved ørene, det opgjorde Ulf sig fra første stund, og han hadde intet imot at faa hende til klassekamerat.

Saxe hadde pludselig faat en hel liten Krumskole at fegte med, syv istedetfor tre!

Han ordned dem efter alder og kundskaper i tre partier: Ulf, Elise og Gyda — Beate, Erik og Helge. Bare vesle Ove, som var nybegynder, blev en liten klasse for sig selv.

Ja, nu blev der rigtignok en anden klang i hestebjelda. Og leken — den fik ogsaa en anden klang! Aasgaardsreien hadde faat selskap.

Da vinteren atter kom — hvilken forskjel fra før!

Hvilken fryd at bygge fæstning og leke krig!

Fæstningen blev saa stor at de kunde sitte derinde alle syv. De brændte lys derinde og holdt kalas! Sommetider bare med skolemat, sommetider med det som bedre var. Alt eftersom den vesle lommeskillingen tillot.

Den som *nu* hadde været rik, tænkte Ulf. Nu som der var en Elise og saa mange andre at spendere paa! Forargelig at ha saa lite penger!

Ekornforretningen var gaat istaa av sig selv. Det var vist bare no tull.

De to skindene han hadde, solgte han til en gut ved bruket for ti øre stykket. Jo, det var en fin forretning.

* * *

I al denne boltringen i sne, enten det var krig eller fred, skiløping eller aking, begyndte Gyda at tynges av sin jentedragt. Hun var jo den eneste med skjørt og hængeslette!

En dag fandt hun sig nogen haarnaaler og laget sig en frisure maken til Elise og Beate, likesom to wienerbrød ved ørene. Saa gik hun til mor og sa:

«Huldamama, vil du sy guttedragt til mig? Det er saa praktisk.»

«Men Grytelill, vil du være gut?»

«Nei søte fortryllende dig, ikke gut, men buksedame.»

Følgen var, at en vakker dag løp der syv lys levende gutter ute paa tunet.

I stalddøren stod Jørgen Pilt og tygget skraa. Han saa paa dem med den inderligste foragt, spyttet og sa:

«Ja, er ikke kvindfolk gælne naa for tia!»

Han likte bedre smaapiker i balldragt, han Jørgen.

* * *

Vinteren blev saa knitrende kold, at fæstningen holdt sig saa længe, saa længe. De klattet hist og limte her med ny finfin marssne.

Men, en dag kom solen i al sin magt og vælde, nu skulde det være slut! Den sendte bare fæstningen nogen glødende øiekast, saa sank den sterke bygning sammen og blev til en vandpyt.

Da var det, at Ulf fik lyst til at bygge en ny, en ordentlig en, en som ikke smeltet hverken for sol eller maane.

Paa nedsiden av Furuhaugen sprang der frem en lav fjeldvæg, som gik ret ned mot en liten slette og likefrem indbød til morskap. Det var bare at bygge op to vægger og et tak, saa hadde de fæstning, som ikke engang nordenvinden kunde rokke.

Byggemateriale var der nok av. Under et tak bak stalden i doktorgaarden laa der oplagret en mængde mursten og taksten, som var tilovers efter bygningen. Der stod ogsaa en bing med kalk, som var brukt til muring, der laa planker og bord, et helt fristende lager av alt som skulde til.

En maanedsloddag begyndte de.

Det første var at faa fragtet mursten bort til fjeldvæggen. Alle vilde hjælpe, de bar som de hadde betaling for det, baade gutter og buksedamer.

Og Ulf og Erik bar kalkbingen. Ulf var saa ivrig, at han ordentlig klødde i fingrene efter at begynde.

Saa'n skulde stenene ligge, saa'n skulde der mures, han la sten paa sten og pekte og maalte. Han hadde ikke for ingenting været tilskuer paa Furuhaugen en hel sommer.

Men som han var aller ivrigst, begyndte Elise og Gyda at være vittige.

«Dette blir mindst Kronborg!»

«Eller Fredrikssten!»

«Ulfsten, mener du vel!»

Og de lo og kniset og puffet hverandre, saa stenene ramlet.

Da blev bygmesteren saa sint at han fnyste. «Gaa væk fra tomte! Det er *vor* fæstning. Dere skal ikke faa lugten av den engang.»

* * *

Det hadde allikevel ikke gaat, hvis ikke Jørgen Pilt hadde hjulpet. Han var ret og slet en tusenkunstner, Jørgen! Han kom til at gaa klokkefordærver Klepp en høi gang.

Han banket først og fremst tykke stokker ned i jorden, i tre meters avstand fra fjeldvæggen. Disse blev støttepiller for baade tak og vægger. Saa murte de og snekret, hamret og tækket.

Men buksedamerne var blit smaapiker, de gik omkring i skjørt og lekte med Veslebror og Dronningen av Saba. De saa ikke paa bygningen, de hørte likesom ikke bankningen.

Heller ikke paa skolen snakket de med guttene.

Fornærmelsen varte i fire dage, da kunde

de ikke bare sig længer! De hørte hurrarop fra byggepladsen.

Det blev ikke saa greit allikevel ikke at faa lugten av den fæstningen. De kunde jo gaa likesom tilfældig derbort og finde blomster til naturhistorietimen!

Med øinene i marken nærmet de sig stedet. De plukket hvitveis og guldstjerner og snakket botanik av alle kræfter.

Da runget der hurrarop like imot dem, de løftet saavidt paa øinene.

Der stod hele guttemagten og brølte utenfor det aller rareste lille hus. Det lignet nærmest en stor kasse, som var muret fast til fjeldet, men det hadde dør og vinduer og taksten paa taket. Trær og busker stod omkring.

Elise og Gyda og Beate saa at dette var vidunderlig. De glemte at de var dødelig fornærmet, de stimet bort til huset og kikket ind av døren.

«Aa gid! Saa flinke dere har været!»

Og Ulf glemte at de i grunden ikke skulde ha lugten av fæstningen, han gjorde et rundkast og lo som den mest triumferende hane.

Dermed var freden stiftet, og den gode forstaaelse igjen oprettet.

Alle syv fik rum i den nye bolig, og det var saa eventyrlig koselig derinde.

«Sandelig ikke daarlig gjort!»

«Vi har jo bygmestere paa gaarden.»
Saa'n snakket far og doktoren, og doktorfruen spenderte ribsvin. 39

Ulf hadde nok tænkt sig en indvielsesfest med litt sterkere saker, litt fyrverkeri med krudtrøk og knald. Det skulde jo være en fæstning!

Men det blev mere end fæstning. Det blev baade lekestue, lysthus og indianerhytte.

«Det er sandelig det næst nyttigste ut-
huset vi eier,» sa far.

* * *

Og tiden gik.

En dag var Veslebror 2 aar.

Han gik rundt og snakket et merkelig sprog. Han lignet en engel, som var kommet ned til jorden og skulde lære at bli menneske.

Han hadde bare saa altfor mange til at lære sig, det gik surr for'n, stakkar!

Nogen lærte ham vers: A—B—C, katta faldt paa knæ. Nogen lærte ham tysk: Ein,

zwei, drei. Nogen lærte ham bordbøn: I Jesu navn gaar vi tilbords.

Men Gyda lærte ham fadervor.

En kveld han skulde sove, foldet han sine smaa lubne hænder og sa: «a b c, du som gaar i himmelen.»

Da tok Grytelill uten videre og spiste ham op.

* * *

Og tiden gik.

De blev større og større, stiler og lekser blev vanskeligere og vanskeligere. Især var Saxe aldeles forfærdelig til at gi norske stiler. Og i norsk stil var Ulf og Elise nogen store klokkere begge to, det var det værste de visste! Derfor maatte Gyda bestandig hjelpe dem litt.

Men saa hændte det engang at Grytelill blev syk, hun fik en rigtig snodig sygdom.

Hun hadde længe godt og kjendt litt svie i øinene, især naar hun læste eller skrev. Hun kunde ikke skjønne hvad det kunde være. Hun gned og hun gned. Men det blev bare værre. Øinene blev røde og begyndte at graate ganske av sig selv.

Tilslut blev det saa ondt, at far og mor

blev rædde, og for første gang i sit liv maatte Grytelill til doktor.

Og doktoren saa nøie paa Grytelills blaa øine, som var blit røde og som graat av sig selv.

«Du har ægyptisk øiensyke,» sa doktoren. «Du maa paa ingen maate hverken læse eller skrive.»

Ægyptisk øiensyke! Ægyptisk? Hun hadde ikke hat andet med Ægypten at gjøre end at hun nylig hadde læst om dette fjerne land i geografien.

Det blev et vældig opstuds! «Tænk, Gyda har ægyptisk øiensyke og skal hverken læse eller skrive!»

De saa paa hende som om hun like var trukket op av Nilen! Men Veslebror stabbet ind paa kontoret til far og sa:

«Tænk, Gytelill har mavesyke i øinene.»

Det bedste vilde være at hun var helt borte fra skolen, sa doktoren. Hun skulde være meget «ute i det grønne». Det grønne var godt for øinene. Og hun blev «dryppet» og hun blev «penslet».

Saa gik da Grytelill der og slang, mens de andre hang i hestebjelda.

En dag hun gik og drev bortover ved

fæstningen, kom ogsaa Ulf og Elise springende, det var i det største frikvarteret paa skolen.

De lo og vinket paa hende og forsvandt i fæstningen. Da Gyda kom frem til døren, stod de derinde og stirret og gned paa hver sin halve løk. De gned og de lugtet.

«Milde maane, hvad er det dere gjør?»

«Vi vil prøve at faa ægyptisk øiensyke, saa vi kan slippe at skrive norsk stil til imorgen.»

«Nei vet dere hvad, dette er simpelt!»

«Jamen, jeg *kan* ikke skrive den stilen,» jamret Elise med røde, rindende, sviende sine.

Det var sandt at de hadde en aldeles forfærdelig opgave i norsk stil, men de hadde jo hat fjorten dage at forberede sig paa!

Grytelill saa fortvilet paa de to syndere. «At dere virkelig kan spøke med ægyptisk øiensyke, tænk om dere blir blinde!»

«Langtifra, vi blir ikke blinde!» blaaste Ulf. Det gaar over om en liten stund. Vi vil bare være litt rare i synet naar timen begynner, saa kanskje vi faar slippe.»

«Jamen skjønner dere ikke at dette er stygt! Simpelt! Det er fusk! Hvis dere vil la være, skal jeg hjelpe dere.»

«Du, som ikke skal skrive?»

«Jeg skal prøve at greie det. Skynd dere bare hjem og vask løken av dere!»

Det var ikke mere end saavidt de kom tidsnok til timen begyndte.

Men Gyda gik ikke lenger uvirksom derute i det grønne.

Hun gik og tænkte paa den norske stilen.

«Skomaker bliv ved din læst» var opgaven. Den var jo saa tør og saa kjedelig som vel mulig.

Men den kunde skrives ganske kort! Kort og godt, det var bedst, sa Saxe bestandig.

Hun satte sig paa en sten langt ute i marken. Skogen hadde hun ret foran sig og desuten en eng saa grøn, saa grøn. Øinene hendes hadde nok at se paa mens hun tænkte.

Opgaven var grei nok, den! Hun skrev klad uten baade blyant og papir.

Ord føiet sig til ord inde i hodet hendes, ord som gik paa rim! Ja virkelig blev det vers.

Hun sa dem høit for at høre hvordan de klang. Ha ha, sandelig var det morsomt at skrive stil paa denne maaten!

Sommetider gik det litt traat! Det var

nok ikke som naar Bjørnson og Ibsen sat og digtet; men det gik da paa rim!

Grytelill blev længe ute i marken. Hun gik og hun stod, hun tænkte og hun deklamerte. Tilslut hadde hun stilen færdig.

Nu vilde hun høre sig i den for sidste gang.

Hun stod op paa stenen og deklamerte med høi salvelsesfuld stemme:

Skomaker bliv ved din læst!

Ja, kunde jeg saasandt
i korthet faa fortalt
hvad jeg om dette ordsprog vet,
saa læseren ei blev kjed —

Jeg skulde være glad,
ja meget glad tillike
for ei rent ut at sige
den gladeste i dette rike.

Indledning jeg dog ei vil dvæle ved,
men nu jeg kræver fuld opmerksomhet;
ti den der til min tale lytte vil,
han og maa høre rolig til!

Ordsproget vet enhver, det heter saa:
Skomaker ved din læst du blive maa!
Maaske da tænker den som ei skomaker er:
«Hvad har det ord hos *mig* at gjøre her?»

Ja skynd dig blot min ven!
 Jeg nu det alt har gjort,
 ti se! Jeg lægger pennen bort.

* * *

«Hvor længe du har været, Grytelill,»
 sa mor.

«Ja, jeg har været ute i det grønne.»

«Du har vel ikke bøker med?»

«Nei, jeg bare gik og tænkte. Paa no
 smaatteri,» sa Grytelill.

Om eftermiddagen var der en hemmelig
 sammenkomst borte i fæstningen.

Elise sat paa en kasse med kladdebok i
 fanget og skrev norsk stil efter Gydas diktat.

Ulf la i vei paa egen haand, han vilde
 skynde sig at bli færdig, han ogsaa.

Nøiagtig ord for ord blev stilen overført
 fra Gydas hode til Elises klad. Om aftenen
 skulde hun saa føre den ind.

Men kjære, det var jo vers! Saxa kom
 vel til at lure paa at Elise saa pludselig var
 blit digter!

«Langtifra! Jeg tænker du faar 6,» sa
 Gyda.

«Det faar *jeg* ogsaa,» sa Ulf, «for denne
 skomakerstilen.»

Stilene blev indleveret, men først da Gyda

var bra i øinene sine og igjen sat paa skolebænken, fik de vite sin dom.

Ulf fik 3, han var straalende!

Saa kom turen til Elise! Elise og Gyda kløp hinanden av spænding.

«Her er en stil,» sa Saxe, «som jeg umulig kan gi karakter for! Jeg begriper ikke hvem har skrevet den! Det kan jo ikke være Gyda, hun hadde jo ægyptisk øiensyke.»

Flate som pandekaker sat de der! Det var likesaa godt at bekjende.

Gyda reiste sig: «Elise har skrevet den, men jeg har hjulpet hende litt med at tænke.»

«Tanken var ikke saa ilde, men dere faar 6 for fusk,» sa Saxe.

Aa, du store min!

Men straks efter læste han stilen op, og øinene hans lo bak lorgnetten.

Da tænkte Grytelill, at vel hadde hun faat 6 for fusk, men «simpelt» fusk var det ikke.

DA DER BLEV SORG — —

Høinæsgaarden laa ikke længer østenfor sol og vestenfor maane. Huser vokste op i dens nærhet.

Og til doktoren i nabohuset kom der folk fra alle kanter, baade kjørende og gaaende.

«Vi kommer os!» sa far. «Bygden er i opsving paa alle mulige maater. 17de mai faar vi karusel!»

«Hvadforno?» spurte Helge.

«Det er noget som kjører rundt med dig til du blir sjøsyk, forfærdelig morsomt!»

Men Helge gik til Ove, og fortalte at 17de mai skulde de til bruket og kjøre rundt i en kasserolle.

*

*

*

Ja, det var sikkert at de «kom sig» paa alle mulige maater. Iaar skulde der bli 17de mai likesaa flot som i hovedstaden.

Ulf hadde sat op et program, akkurat i stil med Aftenposten:

Festligholdelse av frihetsdagen.

Kl. 6 morgen, salut fra fæstningen.

Kl. 7 - sang og musik fra stabburs-trappen.

Kl. 9. - barnetog gjennen parken.

Om efterm. karusel ved bruket.

Dette program blev paa store plakater slaat op baade i doktorgaarden og paa Høinæs. Alle visste altsaa hvad de hadde at glæde sig til!

Ferdinandus gav ogsaa penger til krudt, Peder kusk skulde kjøpe det. Men hemmelig blev han ogsaa paalagt av baade far og mor at være tilstede ved salutten.

Bare nu festkomiteen kunde vaakne!

Festkomiteen bestod av Ulf og Erik, Gyda og Elise.

De gjorde store forberedelser. De pyntet stabburtrappen med flag og nyutsprunget løv, de holdt sangøvelser i fæstningen, de fik Jørgen Pilt til at indøve «Ja vi elsker» og

«Sønner av Norge» paa trækspil, alt var i orden!

Salutten skulde Ulf og Erik besørge. Børser hadde de, skyte kunde de, krudt skulde de faa, naar Peder kom.

Bare de kunde vaakne!

Det var det morsomste ved hele programmet at komme op og vække far og mor og hele huset med skud.

«Jeg laaner vækkeuret til Selma,» sa Ulf, «og stiller det paa fem, da er vi sikker.»

Men for at være skraasikker satte komiteens formand vækkeklokken i vaskevandsbollen. Da larmet den saa den kunde vække en sten.

Men længe før vækkeurets time var kommet, kom solen paa Huldamamas vindu. Hun vaaknet og kunde ikke sove igjen. Hun tænkte paa salutten. Tænk om Don Pedro forsov sig, saa kunde der ske ulykke med krudtet nede ved Ulfs fæstning! Hun stod stille op og klædde sig. Hun vækket ogsaa far, og sa at de burde ikke ha tillatt den skytningen.

«Ta det med ro,» sa far. «De faar ikke krudt før Peder kommer!»

«Hvad var det da i den pakken som Ulf fik igaaraftes?»

«Enten var det sand, eller var det spiker, krudt var det ikke,» sa far. Men da han saa det herlige veir, stod han op og gik ut i den vaarfriske morgen.

Derute var 17de mai alt begyndt. En sollys fortryllende 17de mai. En mild luftning rørte hægebirkens fine lysegrønne løv, det duftet fra lindealléen. Det pippet og sang i busk og i træ.

Far og mor gik sammen gjennom parken, bortover stien langs Furuhaugen, like til fæstningen. Der satte de sig og lo saa smaat, fordi de var gaat utenom programmet.

«Naa er klokken 5,» sa far. «Naa durer altsaa vækkeuret i Ulfs vaskevandsbolle.»

Men syttende mai! Der kom jo ogsaa doktoren og doktorfruen!

Da lo far saa det gav ekko i fjeldet: «Hahaha, gaar dere ogsaa utenom programmet?»

«Ja,» sa doktorfruen. «Vi var saa rædde for salutten.»

Øieblikket efter kom ogsaa Peder kusk ruslendes. Nu manglet bare festkomiteen.

Men hjemme paa Høinæs stod ganske rigtig vækkeuret og utsendte en ramlende, skraldende lyd, som vækket baade festkomiteens formand og Gyda i sideværelset.

Aa himmel, hvad var paafærde? Faldt huset ned? De saa sig fortunlet omkring.

Aa gubba Noa, det var jo 17de mai! Og sol paa gardinet! Og ingen i hele huset var vaakne uten dem! Far og mor laa jo langt paa den anden side av gangen.

Stille, stille klædde de sig.

Helge sov sødelig, trods den vældige larm. Han sov ogsaa da de stille lettet paa dørklinken og listet ut.

Som to mus snek de sig forbi fars og mors værelse, det var saa dryppende stille derinde.

Aa nei, hvad var det for en morgen de kom ut i! Aa nei, hvor deilig det var at være morgenfugl! De pilte til doktorgaarden. En ørliten sten blev kastet mot Elises og Eriks vindu, nok en og nok en. De vaaknet og kom frem bakom gardinet. Faa minutter efter var festkomiteen samlet og listet avsted til fæstningen. Ingen hadde hørt dem, overalt var det stille.

Men nu skulde der snart bli vækkelse!

Krudtet laa vel forvaret i en pakke i fæstningen. De hadde bare at lade og trykke løs. Festkomiteen sprang høit av fryd og kom til fæstningen.

Men tablaa og tarø! Der sat jo bakken

fuld av folk. To farer og to morer og en Peder kusk! Festkomiteen gapte av forbau-selse.

«Vi trodde dere sov?»

«Nei, vi maatte desværre op. Vi opdaget at dere desværre har faat feil krudt!»

Feil krudt? Ulf løp ind i fæstningen, kom ut igjen med krudtpakken, rev den op! Aahaa, saa var den fuld av nellikspiker!

Men før festkomiteen fik tid til at tænke, kom Peder frem med ordentlig krudt, børserne blev ladd. Og snart knaldet salutten, skud paa skud, i den lyse, festlige morgen. Ja, dette var 17de mai.

Efter frokost gik alt efter programmet. Hele skolen kom med flag og sløifer og samlet sig paa stabburtrappen. Jørgen troppet op som muskant, og konserten begyndte.

De sang «Ja vi elsker» en halv mil foran musikken, men publikum klappet, og Vesle-bror ropte huja for kongen og fædjelandet!

De gik fanetog gjennem parken, og Saxe holdt tale, det var aldeles som i Aftenposten.

«Bare de nu kommer helskindet hjem igjen fra bruket,» sa mor, da eftermiddagen kom.

«Pyt, helskindet!» mente Ulf. «Hvad skulde vel hænde?»

«Nei,» sa Peder kusk, «ingenting skulde hænde.»

*

*

*

I to fuldstappede vogner og med penger i lommen kjørte Høinæsborn og doktorborn avsted til folkefest ved bruket.

Peder og Jørgen kjørte hver sin hest, og Saxe kjørte med for sikkerhets skyld.

Ved bruket var folkefesten alt i fuld gang. Der var lirekassemænder og 17demai-kakekoner. Det pep og det skrek i trompetter og blærer, og paa en stor aapen plads ret ut for brukets butik stod en kjæmpesnurrebas og dreide rundt paa en eneste flek. Dette var altsaa karusellen.

Helge glodde som han var kommet like ut av fjeldet. Snurrebassen snurret jo rundt med hele Krumskolen paa smaa træhester og vogner, rundt saa fort, saa fort, det var ubeskrivelig.

Ved næste omseiling steg ogsaa Saxe-skolen tilhest, og det svimlet for Helges øine. Han klamret sig fast, han syntes han svævede mellem liv og død! Make til moro hadde han aldrig hat.

En anden som moret sig endda mere

kongelig, var Ulf. Han hadde som altid spenderbukserne paa og lot pengene trille. En hel tokrone hadde han faat at feste for, fordi han var den ældste. Men hvad forsløg en tokrone paa folkefest, sammen med Krumskolen og Elise! Han maatte jo spendere av det bedste som var at faa!

Pludselig var pengene sprunget paa en eneste tiøre nær.

Hvor skulde han faa nogen flere fra?

End om han laante for én gangs skyld! Det var jo ikke hver dag det var syttende mai og folkefest.

Han kunde jo for eksempel godt gaa ind i butikken og spørre sin gode ven handelsbetjenten.

«Gjør det ikke!» sa en stemme i Ulfs indre.

«Det er da ikke saa farlig!» sa en anden stemme, og ret som det var, stod han i butikken.

«Goddag Trane,» sa betjenten, «det skal være storhandel idag vel?»

«Nei, jeg har brukt op pengene mine. Vil du laane mig en krone?» spurte Ulf, saa flot han kunde, men blev rød til haarroten.

«Ja, med fornøielse, du kan gjerne faa to!»

«Ja tak,» sa Ulf, og tok pengene fra

disken. Det hele var gaat saa fort. Han klemte om pengene og stammet: «Jeg skal snart betale dem tilbake.»

«Det haster ikke!» sa handelsbetjenten. «Skal det ikke være en liten handel ogsaa paa frihetens dag? Vi har deilige saker, jeg kan godt notere for et par kroner?»

«Ja tak,» det var likesom flaut at si nei. Betjenten veide og pakket, og Ulf gik ut med struttende lommer, ut til folkefesten!

Igjen kunde han flotte sig, spendere og kjøre paa karusel, men det smakte likesom ikke! Den stemmen som hadde sagt: «Gjør det ikke,» kom igjen og sa: «Dette vilde far og mor ikke like!»

Nei for alt i verden, dette maatte han skjule for far og mor! Bare 17de mai var over, skulde han begynde at spare, og betale det tilbake litt efter litt.

«Ja, det er ikke saa farlig,» saa den andre stemmen igjen, og pengene trillet.

Saa'n gik tiden til de skulde hjem. Saxe hadde hjulpet sine yngste elever tilrette paa alle mulige maater, nu samlet han dem, og hjemover kjørte de trætte og svimle av karusel og folkefest.

«Dem er da helskinna!» sa Don Pedro.

«Ja,» sa Saxe. Ingen av dem visste at

der sat en som ikke kom saa helskindet hjem! Han, den ældste i flokken, hadde jo gjort noget som han maatte skjule for far og mor.

*

*

*

Næsten hver nat drømte han om penger. Mange penger, som laa strødd rundt omkring. Han plukket og plukket. En nat drømte han ogsaa tydelig at han *betalte* den store forfærdelige gjælden, han var saa let og saa glad! Men om morgenen var det altsaa bare en drøm. Den store gjælden var *ikke* betalt, ikke minket med en øre! Hvor længe vilde det vare inden far og mor fik vite det?

Hver dag ventet han at bli kaldt ind: «Ulf, hvad har du gjort!»

Det haster ikke hadde betjenten sagt.

Men nu var det to uker siden 17de mai. Nu maatte det bli opdaget! Eller var det saa heldig at det kunde drive utover til han fik samlet ialfald halvparten?

Handelsbetjenten var jo saa snild. Til høsten hadde han geburtsdag, da vanket der bestandig «en daler».

Men det var jo en hel evighet til høsten! Hvordan skulde han holde ut at vente?

Hvis han bare hadde mod, saa hvisket

han til mor ikveld: «Mor jeg har en stor gjæld. Jeg skylder fire kroner hos kjøbmanden.»

Men nei, det var altfor forfærdelig. Han hadde ikke mod.

«Har du tandpine?» spurte mor en dag. Hun kunde ikke rigtig kjende Steinkallen igjen.

«Ja, litt,» sa Ulf og snudde sig bort. Hadde det bare saasandt været tandpine!

«Nu lyver du ogsaa,» prøvde den strenge stemmen at faa overtaket.»

Men eftersom dagene gik, blev han mere og mere tryg. Tilslut hørte han bare den snilde stemmen, som sa: «Det er ikke saa farlig.»

Ja han blev saa tryg, at han endog begyndte at flutte sig litt igjen naar han fik en tiøre. Det vil si, han lot andre kjøpe for sig, selv var han ikke i butikken med sine ben, det turde han ikke.

Men til høsten, naar han hadde geburtsdag, da skulde han greie hele biffen!

Da — hvad var det for en underlig skjæbne? Netop som han var begyndt at bli helt sig selv igjen, finder han en pung paa landeveien! Han, Ulf, med den store gjælden paa sin samvittighet, finder en pung med

penger i! Mange penger! Han tallet dem det var næsten 20 kroner.

Saa mange penger hadde han aldrig hat! Nu blev han jo rik, som han saa ofte ønsket sig!

Og kom ikke disse pengene som bestilt?

Pungen hadde intet navn, intet beskrevet papir, bare penger. Han som hadde mistet den, kom kanskje aldrig mer paa disse kanter. Det var sikkert en turist, av dem reist der jo mange opefter bygdeveien i sommer-tiden.

Ulf's hjerte klappet vildt i hans bryst! Nu skulde han betale hvad han skyldte hos kjøbmanden, og aldrig, aldrig stifte gjæld mere!

Samme dag blev hans konto hos handelsbetjenten utslettet, men endda var han ikke saa glad som han hadde tænkt. Det var denne fremmede pungen med alle pengene i. Det hadde vel været rigtigst at levere den til far. Men nu hadde han jo tat bort 4 kroner! De to skyldte han handelsbetjenten og to hadde han faat lækkerbiskener for. Nei, han fik tie stille og gjemme den, en stund ialfald. Og Ulf gjemte pungen forfærdelig lurt i et hul mellem stenene i fæstningen.

*

*

*

Dagen gik tilende, og den andre dagen kom. Ulf tænkte nok litt paa turisten som hadde mistet pungen sin, men han trøstet sig med at *en* maatte jo finde den.

«Ja, det er ikke saa farlig,» sa den snilde stemmen.

Da kom middagen, den forfærdelige middagen da alt gik istykker.

Far sat ganske rolig ved bordet og snakket om veir og vind.

Pludselig sier han: «Tænk, en av arbeiderne har mistet en pung med næsten 20 kroner i.»

Det kvak i Ulf, saa han mistet gaffelen. Rød og forfjamsset bøide han sig ned. Han syntes han kunde dø av skræk. Han hørte mor si: «Stakkars mand, hvor uheldig!» Og Ulf kunde ikke spise! Han tok sig til hodet, han var rød som en hummer.

«Har du nu tandpine igjen Ulf?» spurte mor.

Ulf gjorde et slags nik.

«Kjære, gaa da ikke lenger med en slik lei tand, det er jo frygtelig!»

Men far begynde igjen med pungen: «Naa faar dere spørre alle mennesker, barn, om de kjender nogen som har fundet en pung med mange penger i! Han som har

mistet den, sier at den kanskje kan være fundet av nogen paa disse kanter. Han var nemlig hos doktoren den dagen. Konen hans er syk.

Det blev den forfærdeligste dag i Ulfs liv. Mor vilde ha ham avsted og trække tanden ut, og gjorde nar av ham fordi han var ræd!

Aa, han skulde gjerne trække ut ti svære jæksler kunde han bli kvit denne andre pinen, den som ingen kjendte, den som var værre end al tandpine i verden!

Han var jo blit baade tyv og løgner. Pungen hvilte paa ham som en knusende byrde! Hvad skulde han gjøre? Han vilde gi alverden for at bli den kvit!

«Gi den til far og fortæl alt sammen,» sa den strenge stemmen, og den likesom ryistet i Ulf.

Men straks kom den anden og sa: «Vent til du faar tænkt dig om, kanskje der kan bli en raad som er lettere.»

Han kunde jo kaste pungen ut paa veien?

«Da stjæler du paany,» sa den strenge stemmen. «Du har ikke lov til at kaste andres eiendom ut paa veien! Hvem kan vit om den da kommer i arbeiderens hæn

der? Og han har en syk kone, hun trenger pengene!»

Om han fortalte det til Gyda?

Ja, det vilde han gjøre!

Da husket han historien med Venus. hvordan Gyda ikke fik fred før hun hadde fortalt at halsen var limt. Hun kom bare til at si at de maatte fortælle dette med pungen ogsaa.

Nei, han fik se at bli den kvit paa anden maate.

Han kunde jo lægge den slik at den blev fundet av en eller anden paa Høinæs eller i doktorgaarden?

Ja, det vilde han gjøre.

Med vild hjerteklap lette han pungen frem og stak den i lommen.

Da ropte de paa ham, Erik, Elise og Gyda. Han saa dem et stykke borte komme springende imot sig. Han hetnet! Han turde ikke møte dem med den rædsomme pungen i lommen! For alt i verden, den maatte væk! Han rev den op og kastet den. Gik saa ret frem og holdt sig paa kindet. Han hadde endda denne skrækkelige tandpinen.

«Ulf,» ropte Gyda, «her er nogen sterke draaper! Jeg fik dem av Don Pedro.»

Og han blev nødt til at ta sterke draaper paa en jæksel som ikke verket.

«Hjælper det?» spurte Elise.

Ulf nikket. Det var heller ikke fuldt saa vondt længer. Han hadde jo kastet pungen!

Men dagen gik, og kvelden kom.

Da boret Ulf sit ansigt ned i puten og graat. Han trodde ingen skulde merke det. Men Grytelills gode ører hørte en liten snufs. Hun kom bort til sengen hans: «Ikke graat du Ulf! Jeg vet et middel mot saa'n besti-alsk tandpine som ikke vil gi sig med sterke draaper. Jeg skal tænde lampen og holde en strikkepinde indi lampeblusset til den er gloende, saa skal du gape høit op, og saa sætter jeg den gloende strikkepinden like midt i tanden. Da kan du tro du skal bli bra!»

Men Ulf var umulig. Han vilde hverken gaa til doktor eller bruke glødende strikkepinder. Han snudde sig bare mot væggen, og Gyda trippet ind til sig selv; kanske han fik sove!

Men det varte længe før Ulf fik sove. Den strenge stemmen holdt ham vaaken: «Hvorfor gaar du ikke ind til din søster, og fortæller at du ikke har tandpine, men hjertepine!» Jo, imorgen vilde han gjøre det! Saa vilde han vise hende hvor pungen laa, og

saa kunde Grytelill gi den til far og fortælle det altsammen.

Næste dag var det forsent.

Mens de store var paa skolen, gik hele smaaklassen, det vil si Ove, og ruslet omkring borte ved fæstningen. Han begyndte ikke skolen før klokken elleve.

Og som han saadan gaar, finder han en pung fuld av penger i græsset like ved fæstningen.

Ove sprang med den til mor. Doktorfruen gik med den like til Høinæs.

«Denne fandt Ove borte ved fæstningen.»

«Ved fæstningen? Det var da merkelig! Der gik jo aldrig folk paa berget ved fæstningen!» Brukseier Trane snudde og vendte paa pungen, den indeholdt omtrent 16 kroner. Straks efter kjørte han til bygden.

Om kvelden da han kom hjem, ropte han dem sammen: «Dere har vel hørt at Ove har fundet den pungen som var mistet? Men nu vil jeg spørre dere, har dere nogen gang set fremmede gutter eller andre folk borte paa fjeldet ved fæstningen?»

«Nei, det hadde de aldrig set.»

«Da er det besynderlig hvordan en pung er kommet dit! Der mangler ogsaa penger i den.»

Brukseier Tranes blik faldt idetsamme paa et blussende, forfjamset ansigt med et flakkende blik. En tanke gik som et lyn gennem hans hode!

«Har kanske *du* noget at si mig, Ulf? Saa gaar vi ind paa kontoret.»

Svaret var tydelig nok. Ulf skjulte ansigtet i trøiearmen og fulgte hulkende med. Og Gydas øine saa efter ham, store, forundrede og blanke av taarer.

Inde paa fars kontor kom saa hele sandheten for dagen. Og far blev saa frygtelig sint.

«Er det dig som heter Ulf Steinkell Trane? Vil du gjøre skam av din farfars navn! Hvad tror du han hadde sagt, om han hadde levd? Gaa din vei! Jeg har intet at snakke med dig om før jeg faar bestemt hvilken straf du skal faa.»

*

*

*

Og saa kom sorgen til Høinæs.

I flere dage hvilte der en trykket stemning over huset. Far kom og gik med mørkt ansigt. Mor var saa stille. Ulf trak sig væk fra alt selskap med de andre, han gik og ventet paa straffen.

Og straffen blev forførdelig. Ulf skulde væk! En gut som snart var 14 aar, som fór med uærlighet og førte sine forældre bak lyset, kunde far ikke ha hjemme! Han skulde til en skole mange mil borte, i fremmede og strengere forhold. Alt dagen efter skulde han reise.

Den kvelden kom Gyda igjen listende til Ulfs seng.

«Sover du Ulf?»

Nei, han laa og graat indi lakenet sit.

«Ikke graat Ulf!» sa Gyda, mens taarerne randt tæt og varmt nedover hendes kinder. «Du kommer snart hjem igjen! Og vi skal skrive til dig — alle sammen skal skrive til dig, Ulf. Og vi kommer ikke til at ha det mindste moro mere.»

Ulf snufset stille i lakenet. Gyda listet en haand bort i haaret hans.

«Husker du da vi var smaa, du! Da jeg lekte med Dronningen av Saba og du lo som en hane! Husker du *det* Ulf? det var morsomt, det du. Og naar vi slos og kaldte hverandre for Gryta og Steinkallen! Ja, vi har været gode venner bestandig, vi Ulf.»

«Ja,» hvisket Ulf, «tænk om jeg aldrig kommer hjem igjen!»

«Jo, du kommer snart hjem igjen, Ulf.

Tror du at far og mor kan holde ut foruten dig?»

*

*

*

Det var en straalende junidag han reiste. Far og mor skulde følge ham helt frem. De andre fik ikke følge længer end til alléen. Da satte far Sleipner i fuldt trav.

Adjø Ulf! ropte et viftende selskap for sidste gang. Ulf reiste sig i vognen, svingte med luen. Saa var han borte.

*

*

*

Det var som en væg var ute allesteds! Overalt gapte den tomme plads. Ved bordet, paa skolebænken, og værst var det om kvel-den med den tomme sengen! Ulfs seng som aldrig hadde været tom før!

En kveld, da mor kom ind og sa godnat, saa Gyda at hun stanset ved sengen og graat. Da graat ogsaa Grytelill i hodeputen sin. Men næste dag fandt hun paa raad. Hun gik like til mor og spurte: «Huldama, kan ikke jeg faa ligge inde hos Helge i sengen til Ulf?»

Jo, det kunde hun! Det var frygtelig

lurt! Nu blev der jo bare Gydas seng som stod tom, ikke hans, som alle længtet efter!

*

*

*

Otte dage efterat Ulf var reist, kom der brev til far og mor, og indi laa en liten lap til Gyda, som hun sprang rundt og læste op for hver levende sjæl!

Kjære Gyda:

Hils alle paa Høinæs og i doktorgaarden. Jeg længter hjem. Bestyreren her sier at det gaar over. Men jeg tror aldrig det gaar over. Det er fire lærere her, men ingen er saa snild som Saxe. Det er saa mange gutter her og en er noksaa snil. Han heter Daniel Birk. Jeg ligger ganske alene paa et litet værelse. Vi faar tyk, graa velling hver morgen, og den kalder nogen gutter for spartansk suppe. Dere vet maken til den i verdenshistorien. Den som ikke spiser den, faar ingen middagsmat. Vi legger os klokken 8, og da er jeg ikke no søvnig. Jeg ligger bare og ønsker jeg var hjemme. Og angrer paa det du vet. En lærer gaar og ruller ned gardi-

ner for lyset, men det hjælper ikke no. Jeg ser like godt at kveldsolen skinner paa Høinæstunet. Vi staar op kl. 6.

Hils Elise og Jørgen og Helge og alle sammen fra Ulf.

Milde maane, nu blev der brevskrivning! Alle som kludre kunde, sat med papir og blyant, helt ned til Ove, som skrev kæ-re Uf-fel.

Men Elise fuldførte sit brev i regnetimen, og da gik det galt! Saxe fik se det! O skrækkelige pandekake, han tok og læste det.

Kjære Ulf:

Tak for brevet! Jeg synes det er saa morsomt at du længter, for det gjør jeg ogsaa. Vi gaar ikke med boksedragt mer, for vi leker ikke noget videre. Mor sier forresten at vi er for store til at gaa med guttedragt undtagen om vinteren. Jeg har faat ny kjole og jeg skal ha den paa om søndag. Men det er ikke saa morsomt naar ikke du er hjemme. Jeg skriver dette i regnetimen og later som jeg regner. Du vet Saxa er saa nærsynt. Nu maa du ikke bli saa glad

i Daniel at du glemmer din hen-
givne Elise.

«Du har skrevet daarligere norsk stil end dette,» sa Saxe, «men som regnestykke betragtet er det forkastelig.» Og han rev papiret istykker og kastet det i ovnen.

Saa maatte Elise skrive det omigjen hjemme, for næste morgen skulde brevene sendes. Mor fik en hel del med smaalapper at lægge indi brevet sit.

Helges lap lød saaledes :

Kjære Ulf vi længtet saa efter dig at vi maatte lægge Gyda i din seng og jeg syns godt du kunde faa lov til at komme hjem igjen naar du faar saan vond spartansk suppe hver eneste morgen. Vi leker aldrig krig mere borte i fæstningen. Hils Daniel.
Fra din bror Helge Trane.

Paa samme lap stod med en anden haandskrift.

Du hælser fra

Jørgen.

Men Gydas brev var dette:

Kjære Ulf!

Tusen millioner tak for brevet. Det er bedre for mig end det var for Saxe. Han ventet engang et helt aar paa brev fra broren sin, og han visste ikke hvor han var henne. Jeg ligger i din seng inde hos Helge, fordi alting var saa trist. Det er værst at du maa lægge dig mens kveldsolen skinner. Jeg vilde ønske det var vinteren.

Men jeg vil se paa klokken hver eneste aften, og naar den er 8, vil jeg gaa bort i en krok for mig selv og tænke paa dig som ligger langt borte og længter bak et gardin. Diana er saa rar, hun piper om natten saa far maa op og snakke til den. Det er nok andre end dig som længter, kan du tro.

Tusen hilsener

fra Gyda.

*

*

*

Aldrig glemte Gyda den sommeren. Den lange forførdelige sommeren, da hun ikke kunde være glad naar kveldsolen skinte!

Om det bare vilde regne, regne bestandig! Saa var det ikke halvt saa ondt naar klokken var otte.

Men det regnet næsten aldrig. Solen skinte og skinte, den vilde likesom aldrig gaa til ro. Og det vilde ikke menneskene heller. Det var saa altfor deilig at være oppe, *netop* naar kveldsolen skinte!

Bare *han* maatte gaa og lægge sig og rulle gardinet ned for hele herligheden. Hvordan kunde *hun*, søsteren hans, være glad da da?

«Gyda!» kunde de rope, Helge og doktors, «kom og spil krocket.»

«Ja, jeg kommer snart.»

Hun skulde bare gjemme sig væk en liten stund, nu som klokken var 8, og si godnat til Ulf. Der var saa mange steder at være uforstyrret et kort minut, ingen behøvde at merke det.

Det hjalp saa godt bare at si: godnat, Steinkall! Du greier det nok, du som er saa kjæk!

Jo det hjalp virkelig! Efterpaa kunde hun slaa krocket saa kulene suste over tunet.

— — — Men eftersom tiden gik og sommeren svandt, var det ogsaa noget andet som føltes mere og mere trist.

Det var at de likesom aldrig turde snakke om sin «forviste» bror i fars paahør. Selv nævnte far aldrig hans navn. Var da ikke dette for haard en straf?

Alle visste hvad han hadde gjort, men nu hadde han jo været borte fra hjemmet i hele tre maaneder, deriblandt hele sommerferien! Var da ikke dette straf nok?

Ulf vilde jo aldrig gjøre det mere! Far saa jo hvor bedrøvet og angerfuld han var da det blev opdaget! Hvorfor kunde ikke far tilgi ham og ta ham hjem igjen?

Tilslut gik Gyda like til mor og spurte fortvilet: «Vil Ferdinandus aldrig bli blid paa Ulf mere?»

«Jo Grytelill, det blir han. Det er heller ikke bare som straf han er derborte paa det fremmede sted hvor han længter. Det er forat han skal faa en saa dyp følelse av hvor galt han gjorde, at hans hang til ødselhet for bestandig skal bli kuet! Skjønner du det, Grytelill?»

«Ja jeg skjønner at dere vil *dræpe* Ulf!»

«Neimen Grytelill! Vet du da ikke at vi længter likesaa meget som du! Eller tror du kanskje ikke at far længter efter Ulf?»

«Tror du da han lar ham komme hjem til den 18de oktober?»

«Det vet jeg ikke, Grytelill.»

Det var blit likesom en fiks idé over hele linjen at Ulfs geburtsdag den 18de oktober skulde være grænsen for hans landflygtighet.

Men nu fortalte Gyda til Elise at det var nok ikke saa sikkert.

«Aa fy saa lompent!»

Men Gyda krøp op i sofahjørnet, da klokken i dagligstuen slog 8. Hun glædet sig over at det var blit beksvarte kvelder med regn og storm. Nu var det ikke længer saa saart at tænke paa Ulf bak gardinet. Men hun visste at han allikevel længtet værst om kvelden — det hadde han nylig skrevet. Og hun visste at han haabet at komme hjem til den 18de oktober. Det *kunde* kanskje hænde, siden mor hadde sagt at Ferdinandus længtet.

Men nei. Fødselsdagen rykket nærmere og nærmere, og far var like stum.

Der skulde altsaa *ikke* skrives efter Ulf!

Bare kort fik de lov til at sende.

Saa oprandt dagen. Det var en søndag, raakold og blaasende.

Raakold og blaasende hadde den vist ofte været, men allikevel bestandig en festlig og morsom dag! Ulf Steinkell Tranes fødselsdag!

Og nu! Der skulde ikke flages engang.

Far vilde det ikke. Flaget laa sammenrullet paa sin plads i en bod i drengestuebygningen, ingen turde heise det. Flagstangen raket spinkel og nøken op over de næsten bladløse træer! Det var et syn saa trist, saa trist. Slikt hadde da aldrig forekommet paa nogen geburtsdag før!

At virkelig Ferdinandus kunde være saa grusom!

Jo længer det led utover dagen, og jo mere Gyda tænkte paa den tomme flagstangen, desto tristere blev det. Mor syntes ogsaa det var uutholdelig, det saa Grytelill paa fjæset hendes.

Men pludselig gjør Gyda et spræt midt i sin sorg. Hun vil forsøke en list, en krigslist! Hun farer til drengestuen: «Jørgen, skal du og jeg heise flaget?»

«Vi faar jo ikke lov jo,» svarer Jørgen og spytter.

«Jamen jeg vet en krigslist! Vil du hjælpe mig? Vil du» og Gyda hvisket ivrig til Jørgen.

«Ja du veit vi kan prøve,» var det rolige svar.

Da springer Gyda i fykende fart til doktorgaarden, springer like ind og spør: «Vil dere flage for Ulf, for far vil ikke!»

«Ja,» sier doktorfruen, «vi vil flage for Ulf.»

Og op fløi flaget paa doktorgaardens flagstang. Det viftet i vinden og foldet sig ut. Det gjorde likesom nar av den tomme flagstangen paa Høinæs.

Men spændt stod Gyda og Elise og speidet: Mon krigslisten vilde lykkes? Mon ikke Høinæsflaget ogsaa kom op snart?

Aldrig hadde det hændt at det ene hus flaget og ikke det andet. Altid pleide det første flag som blev heist at trække det andet med sig!

Bare Jørgen Pilt var modig saa.

De speidet og ventet. Deres øine vek ikke fra Høinæsflagstangen, som raket op over parken. Mon ikke flaget kom? De syntes det varte en evighet.

Da lyste det rødt mellem træerne! Hurra, det var Høinæsflaget! Der gled det sagte opover stangen, der fløi det tiltops. Det viftet og foldet sig ut. Det hilste likesom paa doktorflaget!

Hurra, krigslisten var lykkes! Nu blev det kanske geburtsdag allikevel, bare ikke Ferdinandus blev sint!

Gyda fløi hjem som en pil.

Ved flagstangen stod Jørgen. Han stelte med flaglinen, rolig som om ingenting var hændt.

Men ved siden stod far. Gyda kom akkurat tidsnok til at faa høre hvad de snakket om:

«Hvem har git dig lov til dette Jørgen?» spurte far. «Jeg mente du hadde hørt at der ikke skulde flages?»

Jørgen saa ned i marken, men svaret kom tydelig og klart:

«Jeg saa dem flagga i doktorgaarden, og da tænkte jeg vi skulde følge skikken.»

«Jaja,» sa far. «Siden det er heist, skal det faa staa.»

Ulf nævnte han ikke. Men det var da storartet at de fik lov til at flage!

Gyda strøk ind til mor, og fortalte stolt hvad de hadde gjort. «Var det ikke lurt?»

Og sandelig gik der likesom solskinsveir over mors ansigt. Hun lo og saa ut paa de to viftende flag. Dagen var ikke paa langt nær saa trist mere.

* * *

Saagik der nogen ukerigjen. Det blev vinter.

Da steg spændingen paa ny. Skulde Ulf ikke komme hjem til jul heller?

«Du skal se han ikke kommer! Han skal være paa det skrækkelige spartanske guttehemmet hele sit liv. Bare fordi han er den snildeste og den godhjerteteste av os alle sammen!»

Det var Elise som holdt denne tale til Gyda. De sat sammen paa Elises værelse og snurpet julepresenter.

«Jo til jul skal han hjem,» sa Gyda og slog i bordet saa det klang. «Jeg vet no lurt. Naar far og mor begynder at snuse og spørre Helge og mig om hvad vi ønsker os i julepresent, saa sier vi begge to: Vi vil ikke ha saameget som spyt paa en pinde. Vi vil ha Ulf!»

«Aa! det er knakende.» Av begeistring tok Elise frem papir og skrev et trøstebrev til Ulf:

Nu skal du sikkert komme hjem til jul! For Gyda og Helge vil ikke ha spyt paa en pinde hvis de bare faar *dig* hjem igjen. De bare simpelthen ønsker sig dig i julepresent! Har du hørt noget saa lurt?

Hemmelig sendte hun dette i egen forseglede konvolut.

Men nogen dage efter kom der svar paa trøstebrevet. Et svar som hadde vasket sig. Det laa ogsaa i forseglede konvolut.

«Hvad er det dere vrøvler om?» skrev Ulf. «Jeg vil hverken ønskes hjem, eller tigges hjem, eller lures hjem. Jeg kommer ikke før jeg skjønner at det er far selv

som ber mig. Hører dere det! Jeg forbyr dere at si et ord. Det er bare far jeg venter paa.»

«Hvor frygtelig kry han er blit!» sa Elise. «Jeg er ganske ræd for'n.»

Men Gyda syntes at dette var det kjækeste Ulf hadde skrevet, og hun skjønnte at han hadde ret. Det var til liten glæde at komme hjem naar ikke far var blid paa ham.

Hun viste brevet til Helge, og de snakket ikke et ord om broren sin.

Men at vente paa far, det blev vist længe. Han nævnte fremdeles ikke Ulfs navn paa sin tunge.

Stakkars Ulf!

Og nærmere og nærmere kommer julen.

Men Gyda tør ikke glæde sig, vil ikke tælle dagene saa'n som før. Hun gruer til denne jul, da kanskje en av dem skal mangle.

* * *

En dag blir det næsten umulig at være taus: Det er saa stille i huset, juletravelheten er færdig. Alleslags nystekte kaker er servert til kaffen i dagligstuen, det lyser fra den store kamin, det dufter av røkelse. Far og mor og Saxe sitter der og ler av Veslebror, som synger og boltrer sig paa teppet. Helge og Gyda er ogsaa derinde.

Ingen mangler uten en!

Og ute er det mørkt, det stormer og fyker. Og julen er like for døren.

Da er det at det blir umulig for Gyda. Hun synes hun *maa* minde dem om Ulf!

Men hun husker brevet:

«Jeg vil hverken tigges hjem, eller ønskes hjem, eller lures hjem. Jeg forbyr dere at si et ord. Det er far jeg venter paa!»

Ja hvorfor sier ikke far et ord? Bare ett. Hvordan kan han leke med Veslebror, og glemme ham som længter sig fordærvet efter at komme hjem? Er det da utilgivelig det han har gjort?

Gyda orker ikke at være der længer. Det verker i hendes hals, der kommer taarer i hendes øine. Tænk om nogen snakker til hende.

Men idet hun vil liste sig ut, hvad er det hun hører?

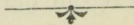
«Veslebror,» sier far, og sætter ham paa knæet.

«Husker du en stor snild gut som heter Ulf?»

«Ja hvor henne er'n henne da?»

Han har været borte fra os en stund. Men imorgen Veslebror, imorgen reiser vi og henter'n!»

Aa snille, søte, yndige Ferdinandus!



— — kvikt og muntert fortalt, med et Stænk av Livsens Alvor bakom. Rørende, men paa ingen maate sentimentalt fortæller Forfatterinden om lille Annie.

NORA THORSTENSEN

ANNIES HEMMELIGHET

— *ie. i Morgenbl.*

En ny forfatterinde fremtrær her med et lovende bidrag til vor ikke længer ganske ubetydelige og gjennomgaaende gode og sunde barneliteratur. Den lille fortælling hævder ogsaa fuldt vel sin plads. Den er let og livlig skrevet, og skildringen av feriekolonien paa „Elverhøi“ er præget av et stilfærdig lune, som sikkert ikke vil forfeile sin virkning paa de smaa læserinder. Anmelderen har prøvet den i en forsamling av 11-aaringer, og kan bevidne at den „gjorde sig“ udmerket. Den kan trygt anbefales som en pen og passende julegave til smaapiker paa dette alderstrin.

— *n. i Bergens Tidende.*

Det er en sød liden Barnebog, Nora Thorstensen debuterer med. Det er jo det Publikum, som skal bedømme en sliig Bog, — og det melder om denne, at den er „orntli morsom“.

ar. i Ørebl.

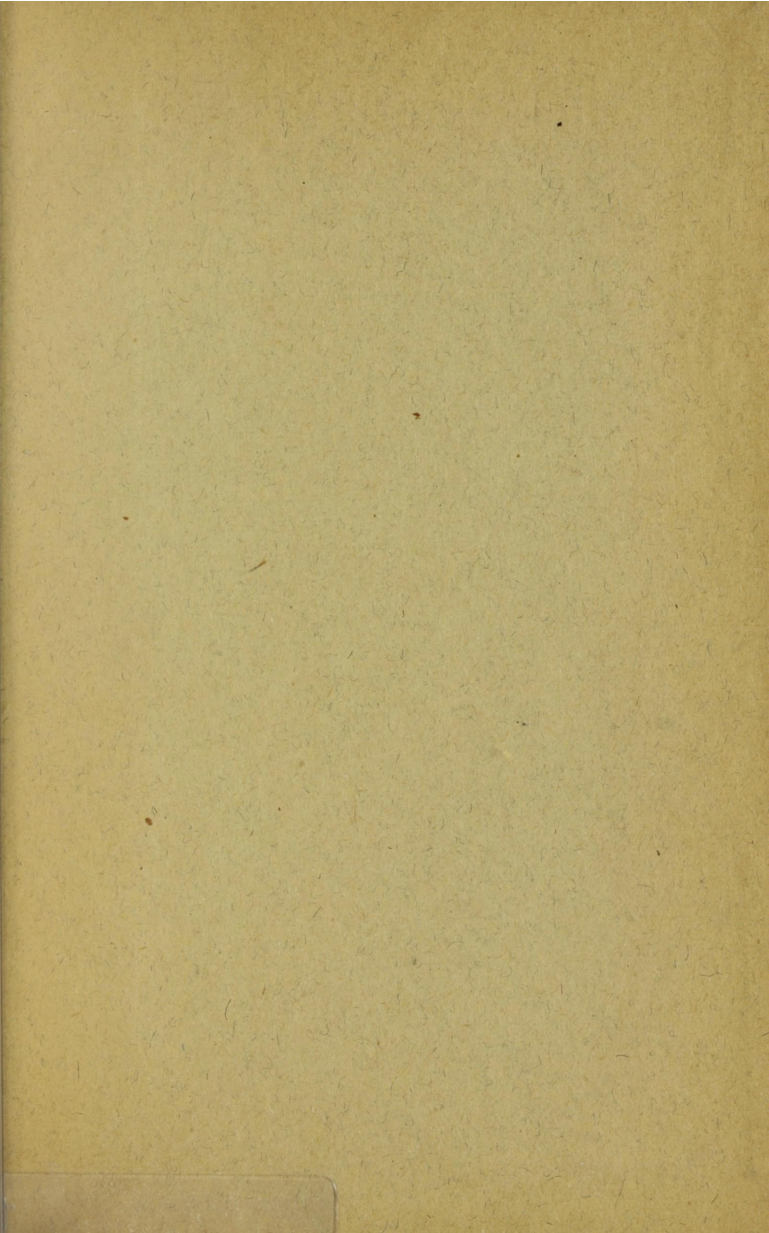
Det er en udmerket Bog for Smaagutter og Smaapiger og vil nok blive sat Pris paa som Julepresent.

Den fortæller friskt og vakkert om to uadskillige Veninder, Annie og Lisbeth, og om deres Sommeroplevelser paa Landet og om, hvorledes Annie faar udvirket, at ogsaa hendes Mor, der er Enke, faar blive med og ogsaa faa sig en velfortjent Ferie.

Bergens Aftenbl.

Pris kr. 1.85, kart. kr. 2,35.

H. ASCHEHOUG & CO.





Книга 1001

1. Понятие

Грибница

Книга 1001